

Een inventariserend veldonderzoek
door middel van proefsleuven
in het plangebied Boterbogten Zuid
te Steensel (gem. Eersel)

Martijn Bink

VU

hbs

archeologie

VRIJE
UNIVERSITEIT
AMSTERDAM

Zuidnederlandse Archeologische Notities

1164

ZAN

Een inventariserend veldonderzoek
door middel van proefsleuven
in het plangebied Boterbogten Zuid
te Steensel (gem. Eersel)

MARTIJN BINK

Zuidnederlandse Archeologische Notities

1164

Amsterdam 2023
VUhs archeologie

De serie *Zuidnederlandse Archeologische Notities* is een uitgave van VUhs archeologie te Amsterdam

Colofon

Colofon

Opdrachtgever:	Gemeente Eersel
Project:	Steensel-Boterbogten Zuid
Gemeente:	Eersel
Provincie:	Noord-Brabant
Bevoegd Gezag:	Gemeente Eersel, dhr. N. Groot
Plaats documentatie:	VUhs Archeologie, dependance Beesd
Reg. Nr:	5322229100
CIS-code:	EE-SBZ-23
Kaartbladnummer:	57D
Coördinaten:	152.590/376.040 152.820/376.040 152.600/375.900 152.800/375.900
Status:	versie 1 (definitief)
Auteur:	Martijn Bink

ISBN 978-94-6457-154-7

©VUhs archeologie, Amsterdam, mei 2023

VUhs archeologie, Amsterdam

De Boelelaan 1105

1081 HV Amsterdam

INHOUD

SAMENVATTING	4
1 INLEIDING	5
2 VOORONDERZOEK EN HISTORISCHE GEOGRAFIE	7
2.1 INTRODUCTIE	7
2.2 VOORGAANDE ONDERZOEKEN BINNEN EN IN DE OMGEVING VAN HET PLAN GEBIED	7
2.3 HISTORISCHE GEOGRAFIE	8
3 DOELSTELLINGEN	12
3.1 ALGEMENE DOELSTELLINGEN	12
3.2 ONDERZOEKSVRAGEN	12
4 ONDERZOEKSSTRATEGIE	14
4.1 LIGGING VAN DE PROEFSLEUVEN	14
4.2 ONDERZOEKSMETHODE	15
5 LANDSCHAP EN BODEMGESTELDHEID	16
5.1 INLEIDING EN METHODE	16
5.2 HET LANDSCHAP RONDOM HET PLANGEIBED	16
5.3 DE BODEM VAN HET PLANGEBIED	18
6 SPOREN EN STRUCTUREN	21
7 VONDSTEN	26
7.1 ALGEMEEN	26
7.2 AARDEWERK	26
7.3 BOUWKERAMIEK	27
7.4 NATUURSTEEN	27
7.5 OVERIGE VONDSTEN	27
8 CONCLUSIE, WAARDERING EN SELECTIEADVIES	28
8.1 CONCLUSIE	28
8.2 BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	29
8.3 WAARDERING	31
8.3.1 VINDPLAATS 1: EEN NEDERZETTING UIT DE VOLLE MIDDELEEUWEN	32
8.3.2 VINDPLAATS 3: PERCELERING UIT DE LATE MIDDELEEUWEN EN DE NIEU WE TIJD	32
8.3.3 VINDPLAATS 5: EEN NEDERZETTING UIT DE VROEGE MIDDELEEUWEN	33
8.3.4 VINDPLAATS 6: EEN NEDERZETTING UIT DE VOLLE MIDDELEEUWEN	33
8.4 SELECTIEADVIES	33
9 LITERATUUR	34
BIJLAGE 1 OVERZICHT VAN ARCHEOLOGISCHE PERIODEN	35
BIJLAGE 2 SPORENLIJST	36
BIJLAGE 3 VONDSTENLIJST	39
BIJLAGE 4 ALLESPORENKAART SCHAAL 1:500	42

SAMENVATTING

Op 9 en 10 januari 2023 heeft VUhbS een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in het plangebied Boterbogten Zuid te Steensel gem. Eersel (fig. 1.1). De werkzaamheden werden uitgevoerd in opdracht van de gemeente Eersel. Binnen het plangebied wordt woningbouw voorzien.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn, naast het vervolg van de al eerder deels opgegraven vindplaats 1 een tweetal nieuwe vindplaatsen aangetroffen (fig. 8.1). Vindplaats 6 is een erf uit de Volle Middeleeuwen. De sporen hiervan bevinden zich centraal in het plangebied, rondom proefsleuf 5. Deze vindplaats maakt deel uit van de grotere middeleeuwse nederzetting die al eerder deels is opgegraven ten noorden van het huidige plangebied.

Vindplaats 5 is een nieuwe vindplaats. Deze omvat sporenclusters in de proefsleuven 9, 13 en 14 en een klein aantal sporen in proefsleuf 11. Het aardewerk dateert de bewoning in ieder geval in de Karolingische periode, maar er lijkt ook ouder (Merovingisch) aardewerk in het complex aanwezig.

De vindplaatsen zijn gewaardeerd conform de KNA versie 4.1. Zowel vindplaats 1 als vindplaatsen 5 en 6 kunnen op basis van deze waardering als behoudenswaardig worden gewaardeerd. Het advies op basis van het proefsleuvenonderzoek luidt dan ook dat de vindplaatsen behouden dienen te worden. Dit behoud kan *in situ* plaats vinden of *ex situ*. Bij *in situ* behoud blijven de vindplaatsen behouden voor later onderzoek. Daarbij wordt de locatie planologisch beschermd. *Ex situ* behoud houdt in dat de vindplaats(en) opgegraven worden.

Vindplaats 3 is niet als behoudenswaardig gewaardeerd. Alleen voor zover de sporen van deze vindplaats overlappen met de wel behoudenswaardige vindplaatsen zal deze vindplaats worden onderzocht.

I INLEIDING

Op 9 en 10 januari 2023 heeft VUHbs een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in het plangebied Boterbogten Zuid te Steensel (gem. Eersel (fig. 1.1). De werkzaamheden werden uitgevoerd in opdracht van de gemeente Eersel. Binnen het plangebied wordt woningbouw voorzien.

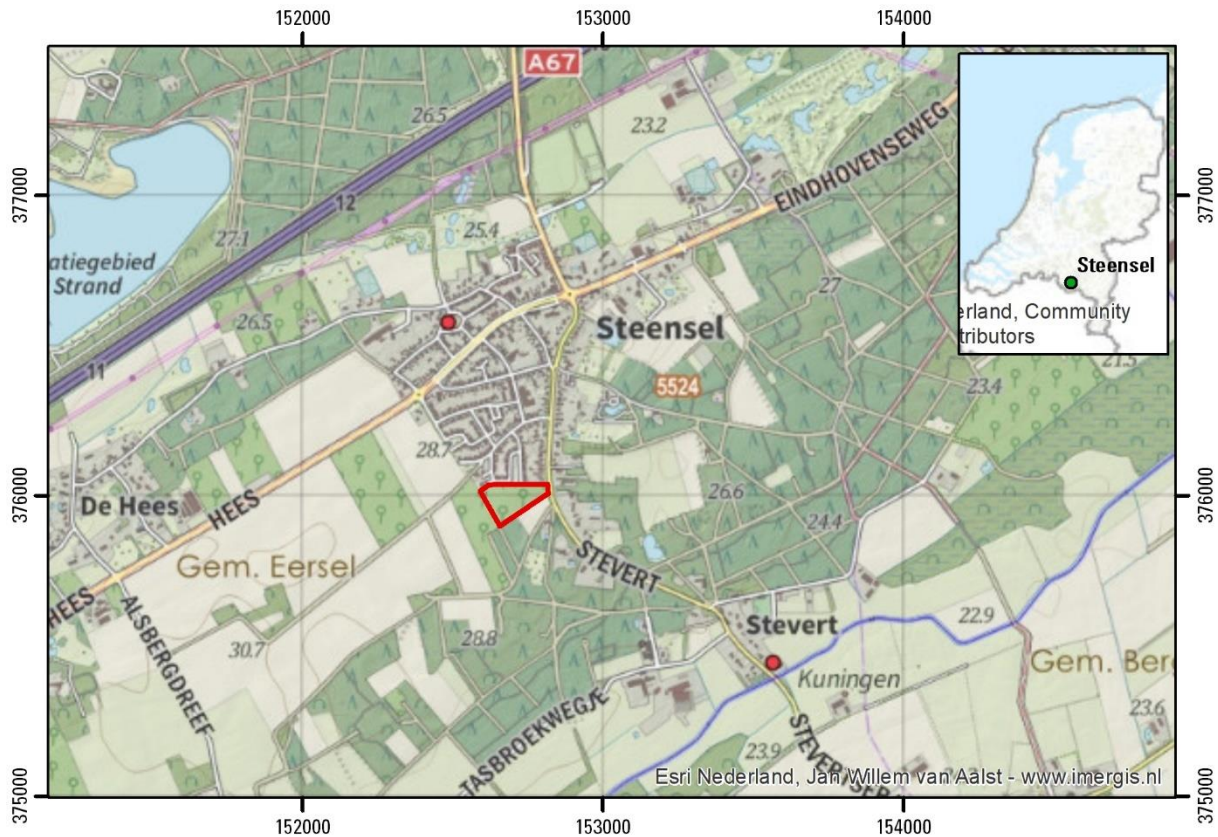

Fig. 1.1. Steensel-Boterbogten Zuid. De locatie van het plangebied (rood omlijnd) op de topografische kaart. Schaal 1:25.000. Inzet: de ligging van Steensel in Nederland (Bron: Open topo).

Het plangebied ligt ten zuiden van de plaats Steensel. Aan de noordzijde wordt het plangebied begrensd door de wijk Boterbogten. Aan de oostzijde door de Riethovenseweg/Stevert en aan de zuid- en westzijde door landbouwpercelen. Het plangebied is in gebruik als akker en boomkwekerij.

De Bevoegde Overheid is de gemeente Eersel, vertegenwoordigd door dhr. N. Groot.

Volgens de gemeentelijke erfgoedkaart heeft het terrein de waarde Archeologie 4.2. Dit betekent dat bij bodemingrepen dieper dan 50 cm -mv rekening moet worden gehouden met archeologische waarden, mits de omvang van de verstoring de vrijstellingsgrens overschrijdt. Deze vrijstellingsgrens is 500 m². Het plangebied heeft een omvang van 18.500 m² en bij de ontwikkeling zal dieper dan 30 cm worden gegraven.

Het proefsleuvenonderzoek is uitgevoerd door een team van VUHbs archeologie, Amsterdam. Dit team bestond uit Martijn Bink, Luc Pasteels, Marjolijn de Puydt en Cassandra Mohny. De projectleiding was in handen van Martijn Bink. Het machinaal grondverzet is uitgevoerd door Ton Luyten (Luyten-Verhoeven archeologisch grondwerk).

De opbouw van dit rapport is als volgt. Na deze inleiding worden allereerst de resultaten van eerder onderzoek binnen en in de directe omgeving van het plangebied besproken. Vervolgens gaat hoofdstuk 3 in op de doelstellingen van het onderzoek en hoofdstuk 4 op de onderzoeksstrategie. Hoofdstuk 5 bespreekt het landschap van Steensel in het algemeen en dat van het plangebied in het bijzonder. In hoofdstuk 6 komen de sporen en structuren van het proefsleuvenonderzoek aan bod, in hoofdstuk 7 de vondsten en in hoofdstuk 8 worden de conclusies op een rij gezet, worden de verschillende vindplaatsen gewaardeerd en wordt tenslotte het selectieadvies gepresenteerd.

Figuur 1.2. Steensel-Boterbogten Zuid. Werkzaamheden in proefsleuf 1, op de achtergrond wordt proefsleuf 2 aangelegd..

2 VOORONDERZOEK EN HISTORISCHE GEOGRAFIE

2.1 INTRODUCTIE

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van het in de omgeving uitgevoerde onderzoek en de historische context van het onderzoeksgebied.

2.2 VOORGAANDE ONDERZOEKEN BINNEN EN IN DE OMGEVING VAN HET PLAN GEBIED

Binnen de grenzen van het huidige plangebied is nog niet eerder archeologisch onderzoek uitgevoerd. Direct ten noorden van het plangebied, binnen het plangebied van de wijk Boterbogten heeft echter wel archeologisch onderzoek plaatsgevonden. Hier is in 2008 een bureauonderzoek uitgevoerd door de SRE Milieudienst. Vervolgens heeft ACVU-hbs (nu VUhs) in 2010 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd en in 2011 zijn de twee vindplaatsen die tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn aangetroffen vlakdekkend opgegraven. Twee waterputten uit de Nieuwe tijd, die ten tijde van het proefsleuvenonderzoek vanwege hun ligging onder een gasleiding niet onderzocht konden worden zijn uiteindelijk in 2015 opgegraven.

Tijdens de opgravingen zijn enkele sporen en vondsten gedaan uit de Prehistorie en zijn waterputten, een meiler en verkaveling aangetroffen uit de Nieuwe Tijd.

Fig. 2.1. Steensel-Boterbogten Zuid. Overzichtstekening van de opgraving Boterbogten 2011. Schaal 1:1.500. A structuur met nummer; B niet opgegraven spoor; C recente verstoring/leiding.

Het overgrote deel van de sporen die tijdens het archeologisch onderzoek zijn aangetroffen behoort echter toe aan vindplaatsen 1 en 2 en dateert uit de Volle Middeleeuwen (fig. 2.1).¹ In totaal zijn vier gebouwen, drie sporenclusters, drie bijgebouwen, acht waterputten en twee greppelsystemen uit deze

¹ Navolgende tekst is overgenomen uit Wesdorp 2014, 37–38.

periode aan het licht gekomen. De greppelsystemen lijken echter op grond van hun oriëntatie en oversnijdingen toch uit een latere periode te dateren.

Vanwege het incomplete karakter van vindplaats 1, is een ruimtelijke analyse van de structuren waarbij erven aangewezen worden niet mogelijk. Het lijkt er wel op dat, gezien de aanwezigheid van een grote leegte tussen de noordelijk gelegen bijgebouwen en het zuidelijk gelegen sporencluster, sprake is van twee incomplete erven. De datering van de structuren op basis van het aardewerk ontloopt elkaar nauwelijks en moet gezocht worden in de 12de eeuw.

Het aanwijzen van erven bij de tweede vindplaats lijkt, vanwege het groter aantal aanwezige structuren, mogelijk, maar ook hier moet rekening gehouden worden met het fragmentarische karakter van de vindplaats. Er lijkt een erf aanwezig te zijn in het noordelijke deel, bestaande uit het hoofdgebouw 203 en waterput 211-212. Mogelijk horen sporencluster 204 en gebouw 207 ook bij dit erf. Aan de zuidkant van het opgegraven areaal ligt hoofdgebouw 206 en waterput 210. Vanwege de overeenkomende oriëntatie moet mogelijk gebouw 208 ook aan dit erf toegekend worden. Deze laatste structuur kan echter ook een hoofdgebouw betreffen en een erf vormen met bijgebouw 209. Greppels 213 en 214 stammen op grond van met name oversnijdingen waarschijnlijk niet uit de Volle Middeleeuwen, maar zullen eerder in de periode daarna aangelegd zijn. Omdat maar weinig aardewerk is aangetroffen met diagnostische

kenmerken, is het niet mogelijk gebleken de mogelijke erven te periodiseren. Alleen in waterput 212 is een hoeveelheid goed dateerbaar aardewerk gevonden die een gebruik aangeven vanaf het laatste kwart van de 12de eeuw tot in de tweede helft van de 13de eeuw.

De meeste vondsten uit de periode zijn afkomstig uit de sporen van de structuren en betreffen scherven aardewerk. Het merendeel hiervan betreft Pingsdorf-type aardewerk (Zuid-Limburs baksel) en blauwgrijs aardewerk (Elmpter waar). Daarnaast is ook een substantieel aandeel witbakkend Maaslands aardewerk in de aardewerkassemblage aanwezig.

Een belangrijke conclusie is dat zeker vindplaats 1 zich nog ten westen en zuiden van het toenmalige plangebied uitstrekt (fig. 2.2).

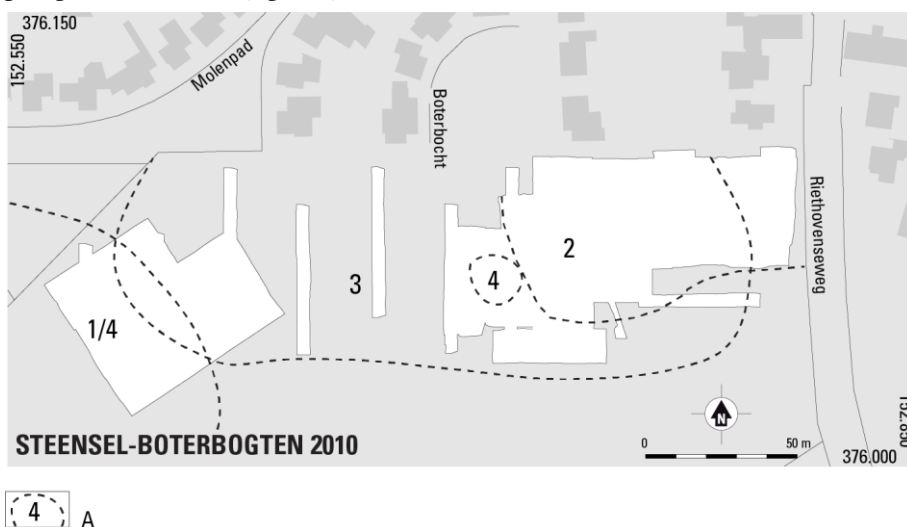

Fig. 2.2. Steensel-Boterbogten Zuid. De archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied. Schaal 1:2000.

A vindplaats met vindplaatsnummer.

2.3 HISTORISCHE GEOGRAFIE

Het onderzoeksgebied bevindt zich ten zuiden van de historische kern van Steensel. Ten oosten van het onderzoeksgebied bevindt zich de Riethovenseweg/Stevert. Deze straat maakt deel uit van een oude route die van Neerpelt in België, over Borkel en Riethoven naar Steensel en verder naar Oerle

en Oirschot liep. Deze route is nog te traceren op de kaart figuratief die Hendrik Verhees in 1794 van Brabant heeft gemaakt.

Op de oudste kadastrale kaart (ca. 1832) ligt het onderzoeksgebied in een driehoek die wordt gevormd door de weg van Riethoven naar Knegsel (Riethovenseweg/Stevert), de Kromme Molenweg (Molenpad) en het Heeswegje, thans een aantal naamloze zandpaden. De driehoek is aangeduid als de Boter Bogten (fig. 2.3). Het onderzoeksgebied omvat delen van twee grotere percelen en een kleiner perceel die alle drie als bouwland in gebruik waren.

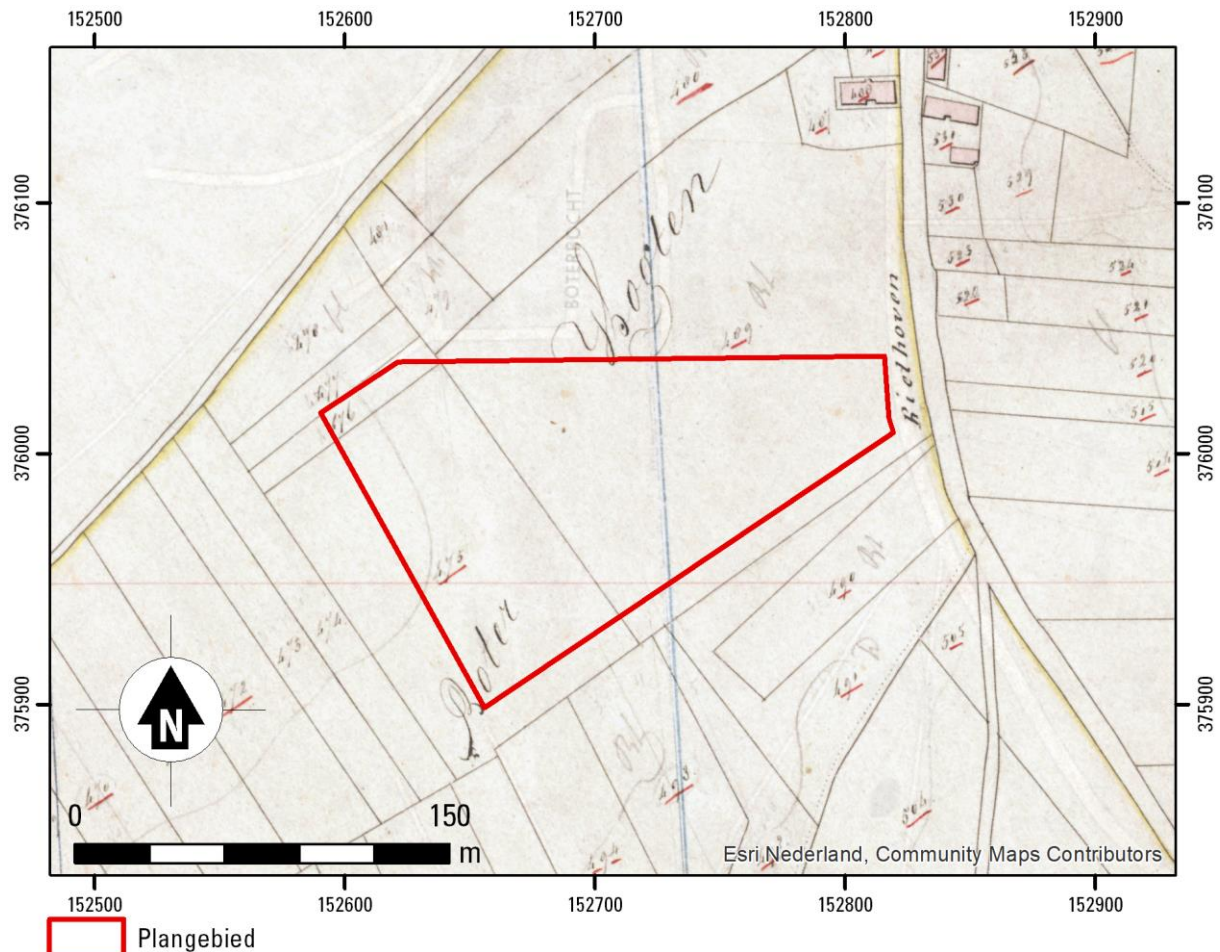

Fig. 2.3. Steensel-Boterbogten Zuid. Het plangebied (rood omlijnd) geprojecteerd op de oudste kadastrale kaart (ca. 1832).
Schaal 1:3.000.

Op de oudste topografische kaarten is het plangebied onbebouwd. Pas op de kaart uit 1901 verschijnt parallel aan de Stevert een pad dat net het plangebied bereikt (fig. 2.4). In 1927 wordt daarnaast de zuidoostelijke rand van het plangebied bebost. Dit bos verdwijnt op de kaart uit 1953 weer. Vanaf 2000 is in het plangebied, eerst langs de westelijke rand, maar later steeds verder het plangebied in boomkweek zichtbaar.

Fig. 2.4. Steensel-Boterbogten Zuid. Het plangebied (rood omlijnd) geprojecteerd op de kadastrale kaart uit 1901. Schaal 1:3.000.

Fig. 2.5. Steensel-Boterbogten Zuid. Het plangebied (rood omlijnd) geprojecteerd op de kadastrale kaart uit 1927. Schaal 1:3.000.

3 DOELSTELLINGEN

3.1 ALGEMENE DOELSTELLINGEN

De doelstelling van het onderzoek is het inventariseren van de aanwezige archeologische resten binnen het plangebied. Indien deze worden aangetroffen is een tweede doel het waarden van deze resten om een advies te kunnen uitbrengen ten aanzien van de mate waarin deze resten behoudenswaardig zijn. Dit advies dient het bevoegd gezag te ondersteunen in een besluitvorming omtrent verder te nemen stappen in het archeologisch traject.²

3.2 ONDERZOEKSVRAGEN

In het PvE zijn voor onderhavig onderzoek de volgende onderzoeksvragen opgesteld.³ Deze vragen zijn beantwoord paragraaf 8.2. Indien onderzoeksvragen op basis van het onderzoek niet kunnen worden beantwoord wordt dit toegelicht.

algemeen

1. Zijn er archeologische resten (sporen, structuren, vondsten) in de bodem aanwezig, of zijn er aanwijzingen dat deze hier verwacht mogen worden?
2. Indien het onderzoek geen archeologische resten of beperkte archeologische fenomenen (bijvoorbeeld alleen losse vondsten) oplevert, welke verklaring is hiervoor dan te geven? Is er (bijvoorbeeld) sprake van: aantoonbare afwezigheid van bewoning en / of actief landgebruik, verstoring van antropogene aard, beperking van de archeologische waarnemingsmogelijkheden door bodemprocessen, beperking van de archeologische waarnemingsmogelijkheden door werk- of weersomstandigheden?

Gaafheid en conservering van de vindplaatsen

3. In welke lagen, zones of gebieden bevinden zich gawe en goed geconserveerde archeologische resten of waar zijn ze te verwachten?
4. Wat is de mate van conservering en gaafheid van de archeologische resten?

Perioden en sites

5. Indien er archeologische resten aanwezig zijn, kunnen er binnen de vindplaats aparte sites onderscheiden worden, en zo ja, op welke gronden?
6. Wat is de begrenzing en de ruimtelijke spreiding, zowel in horizontale als verticale zin, van de sites en wat is de onderlinge samenhang?
7. Wat is per archeologische site in het onderzoeksgebied:
 - a. de ligging (inclusief diepteligging) en begrenzing
 - b. de geologische en/of bodemkundige eenheid
 - c. de omvang (inclusief verticale dimensies)
 - d. aard / complextype / functie
 - e. de samenstelling van de archeologische resten (grondsporen en mobilia)
 - f. de vondst- en spoordichtheid
 - g. de stratigrafie
 - h. de ouderdom, periodisering, typochronologische classificatie

² Bink 2022, 9.

³ Bink 2022, 10-11.

8. Zijn er aanwijzingen voor landgebruik (off-site-patronen) in de zin van wegen, percelering, akkers, grondstofwinning, vennen, etc?
9. Zijn er aanwijzingen voor agrarische en/of ambachtelijke activiteiten? Zo ja, waaruit blijkt dat en welke kenmerken zijn hieraan naar analogie van vraag 3 aan te geven?
10. Kunnen meerdere bewoningsfasen onderscheiden worden? Zo ja in welke mate zijn deze aaneensluitend?
11. Wanneer en waarom zijn de sites en de vindplaats in zijn geheel verlaten of in onbruik geraakt?

Landschap en bodem

12. Wat is de fysieklandschappelijke ligging van de sites (geologie, bodemkunde, geomorfologie, afstand tot water, reliëf)?
13. Wat is de paleo-ecologische context van het onderzoeksgebied? Liggen in de omgeving locaties die voor pollenanalyse bemonsterd kunnen worden?
14. Welke postdepositionele processen hebben zich afgespeeld en wat is het effect daarvan?

m.b.t. vindplaats 1 (Boterbogten 2011)

15. Wat zijn de begrenzingen van vindplaats 1 binnen het onderhavige onderzoeksgebied?
16. Loopt vindplaats 1 ook ten zuidwesten van het onderhavige onderzoeksgebied nog door?
17. In hoeverre en hoe zijn de begrenzingen van vindplaats 1 te relateren aan de lokale bodemopbouw?

4 ONDERZOEKSSTRATEGIE

4.1 LIGGING VAN DE PROEFSLEUVEN

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn in totaal 16 proefsleuven aangelegd van ca. 4 bij 25 m. Naast de 15 reguliere proefsleuven die in het Programma van Eisen zijn opgenomen is één extra proefsleuf gegraven om de oostelijke begrenzing van de vindplaatsen beter in beeld te krijgen. In totaal is hierbij een oppervlakte van 1.503 m² archeologisch onderzocht wat neerkomt op een dekkingpercentage van 8,1 %. Figuur 4.1 toont de ligging van de onderzochte proefsleuven.

Proefsleuf 2 is enkele meters naar het westen verschoven in verband met een gasleiding die ter hoogte van de geplande proefsleuf liep.

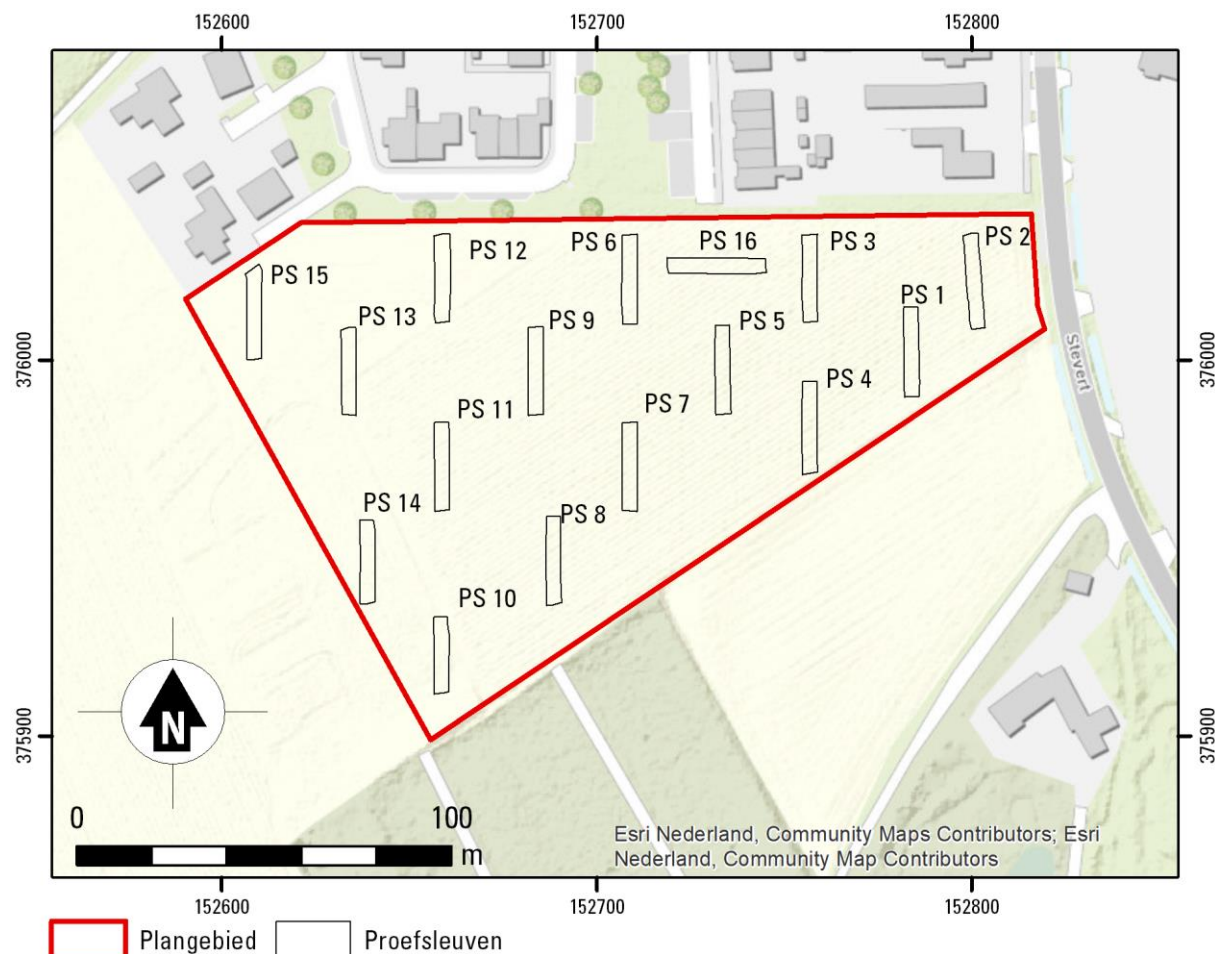

Fig. 4.1. Steensel-Boterbogten Zuid. De aangelegde proefsleuven. Schaal 1:2.000.

WP	Oppervlakte (m ²)	WP	Oppervlakte (m ²)	WP	Oppervlakte (m ²)
1	95	7	92	12	99
2	99	8	92	13	91
3	91	9	93	14	89
4	97	10	80	15	96
5	94	11	94	16	106
6	95				
TOTAAL	1.503				

Tabel 4.1. Steensel-Boterbogten Zuid. Oppervlakte van de proefsleuven.

De sleuven zijn aangelegd door de bouwvoor en het daaronder liggende oude plaggendeck machinaal (mobiele kraan met gladde bak) te verwijderen en vervolgens een 'leesbaar' vlak aan te leggen in de C-horizont. De sleuven zijn uitgezet met een GPS-toestel. Standaard hadden de sleuven een lengte van 25 m en een breedte van 4 m. De vlakken zijn digitaal getekend met een GPS-toestel en vervolgens gewaterpast over één raai met tussenafstanden van 5 m. Het maaiveld aan één zijde van elke proefsleuf is eveneens om de 5 m gewaterpast.

De gehele aanleg is begeleid met een metaaldetector. Vondsten afkomstig uit de bouwvoor, het plaggendeck en het sporenniveau zijn per laag verzameld. Aanwezige sporen zijn op basis van kleur- en textuurverschillen ingekrast en van de vlakken zijn foto's gemaakt. Alle grondsporen waarvan niet duidelijk was of het om natuurlijke dan wel antropogene sporen ging, zijn gecoupeerd en gedocumenteerd, daarnaast is een representatief deel van de antropogene sporen gecoupeerd. In elke werkput zijn twee profielkolommen gedocumenteerd, welke zijn gefotografeerd en analoog gedocumenteerd op schaal 1:20.

5 LANDSCHAP EN BODEMGESTELDHEID

5.1 INLEIDING EN METHODE

Tijdens het onderzoek is fysisch geografisch onderzoek verricht om de landschappelijke context van het plangebied nader te bepalen. Hiervoor zijn de profielen in de proefsleuven gedocumenteerd door middel van kolomopnames. Alle profielen zijn met de hand opgeschaafd, ingekrast en gedocumenteerd. Hierbij zijn zowel lithologische lagen als archeologisch relevante lagen onderscheiden. Hierbij moet gedacht worden aan vegetatieniveaus, vondstlagen, cultuurlagen en eventuele sporen. De bodemopbouw is beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB), die is gebaseerd op NEN5104.⁴

5.2 HET LANDSCHAP RONDOM HET PLANGEIBED

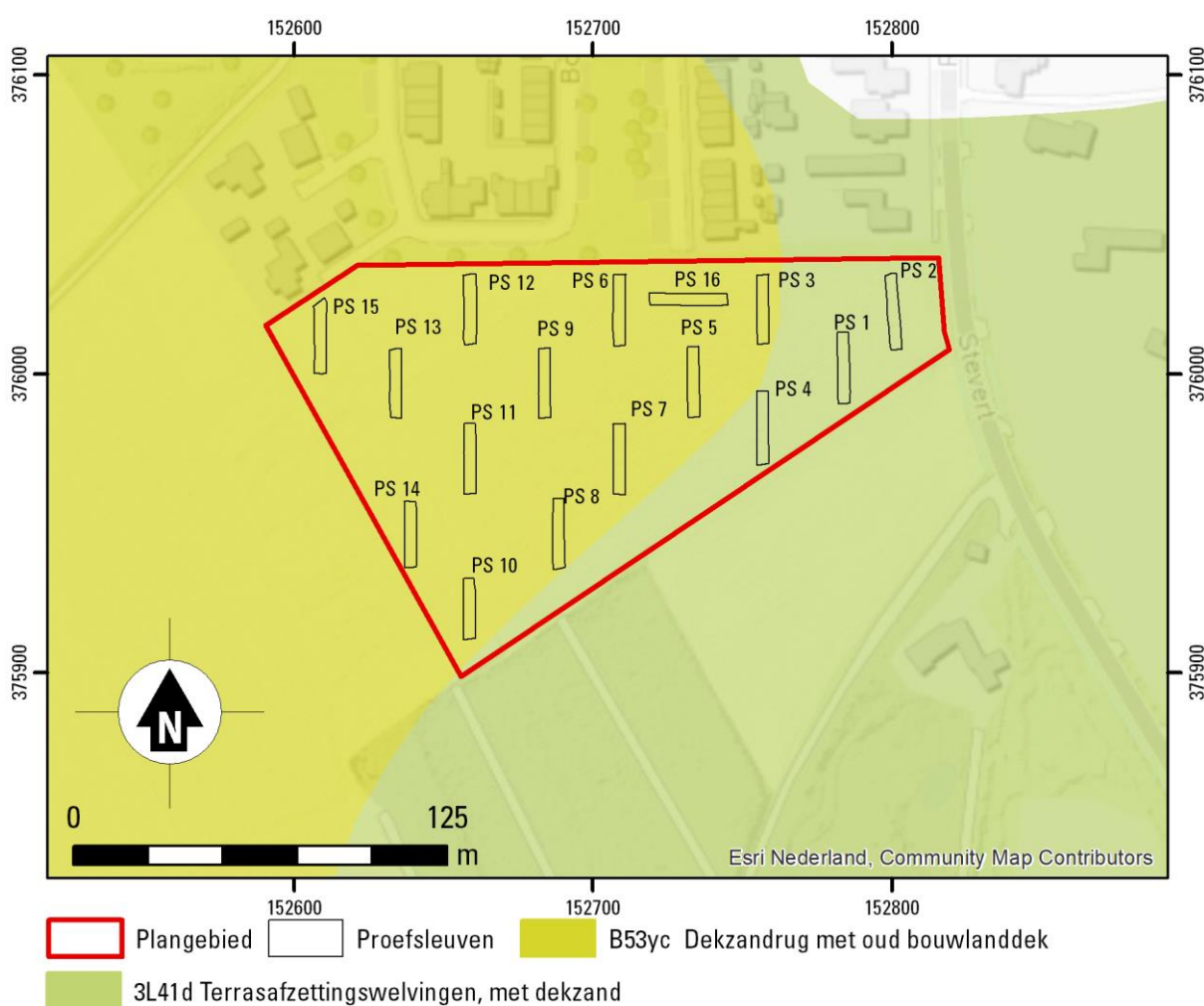

Fig. 5.1. Steensel-Buterbogten Zuid. Het onderzoeksgebied op de geomorfologische kaart. Schaal 1:2.500.

Het onderzoeksgebied ligt in het voormalige landelijke gebied ten zuiden van de historische kern van Steensel. Het is gelegen op het Kempenblok, een tektonisch opheffingsgebied, in tegenstelling tot het dalingsgebied van de Roerdalslenk op 2,5 km ten noordoosten van het onderzoeksgebied. De breuken die verantwoordelijk zijn voor de tektonische activiteit zijn gevormd in het Laat-Oligoceen (ca. 23-28

⁴ Bosch 2007; Nederlands Normalisatie Instituut 1989.

miljoen jaar geleden) op reeds aanwezige tektonische structuren.⁵ Tijdens het daaropvolgende Mioceen en Plioceen werd de dalende slenk opgevuld met voornamelijk mariene afzettingen (Formaties van Breda en Oosterhout). Gedurende het Vroeg-Pleistoceen kwam de slenk onder invloed van de Rijn en Maas en daardoor ontstond een opvulling van fluviatiel sediment (Formaties van Sterksel en Beegden); deze liggen in de slenk door de continue daling op enkele tientallen meters diepte, maar kunnen op de horst (waar het plangebied gelegen is) reeds op één tot enkele meters onder maaiveld voorkomen.⁶ De daarboven gelegen sedimenten zijn afgezet tijdens het Pleistoceen door voornamelijk eolische processen, en worden gerekend tot de Formatie van Boxtel.⁷

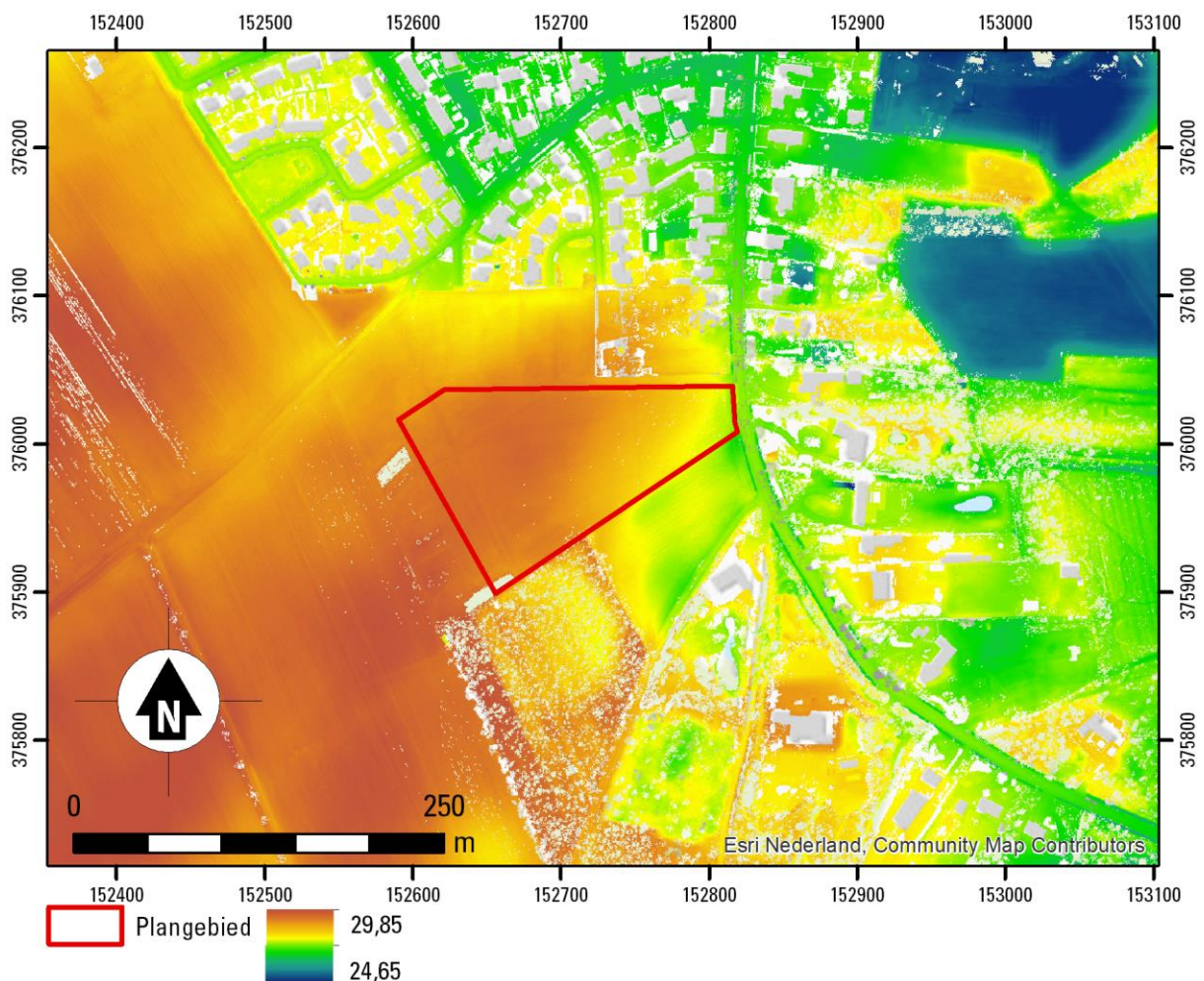

Fig. 5.2. Steensel-Boterbogten Zuid. Het onderzoeksgebied op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN). Schaal 1:5.000.

De vorm van het huidige landschap is voornamelijk bepaald tijdens de laatste ijstijd, het Weichselien (ca. 116.000–11.700 jaar geleden). Richting het einde van het Weichselien, gedurende het Laat-Pleniglaciaal (ca. 28.000–14.500 jaar geleden), werden de zogenoemde dekzanden afgezet. Door de lage vegetatiedichtheid kon zand op grote schaal door de wind verplaatst worden en afgezet worden in vlakdekkende pakketten. Deels is dit zand ook omgewerkt door smeltwater, waardoor ook wel gesproken wordt van fluvio-eolische afzettingen. Tijdens twee latere koude fases in het Weichselien, het Oude en Jonge Dryas, is het dekzand nogmaals door de wind omgewerkt, waardoor dekzandruggen zijn gevormd. Voorheen werd daarom ook wel het onderscheid gemaakt in het Oude

⁵ Geluk *et al.* 1994.

⁶ Gebaseerd op boringen uit DINoloket, www.dinoloket.nl.

⁷ TNO-GDN 2021.

Dekzand en Jonge Dekzand, maar vanwege de geringe lithologische verschillen kunnen beiden tegenwoordig gerekend worden tot het Laagpakket van Wierden in de Formatie van Boxtel.⁸ Op de geomorfologische kaart (fig. 5.1) is het onderzoeksgebied voor het westelijke deel gelegen op een (lage) dekzandrug met oud bouwlanddek (code B53yc). Langs het zuiden en oosten van het onderzoeksgebied is sprake van terrasafzettingsswelingen met dekzand (code 3L41d). Op de bodemkaart ligt het gehele onderzoeksgebied onder hoge zwarte enkeerdgronden (code zEZ23). Op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is de ligging op de rand van een dekzandrug goed zichtbaar (fig. 5.2).

5.3 DE BODEM VAN HET PLANGEBIED

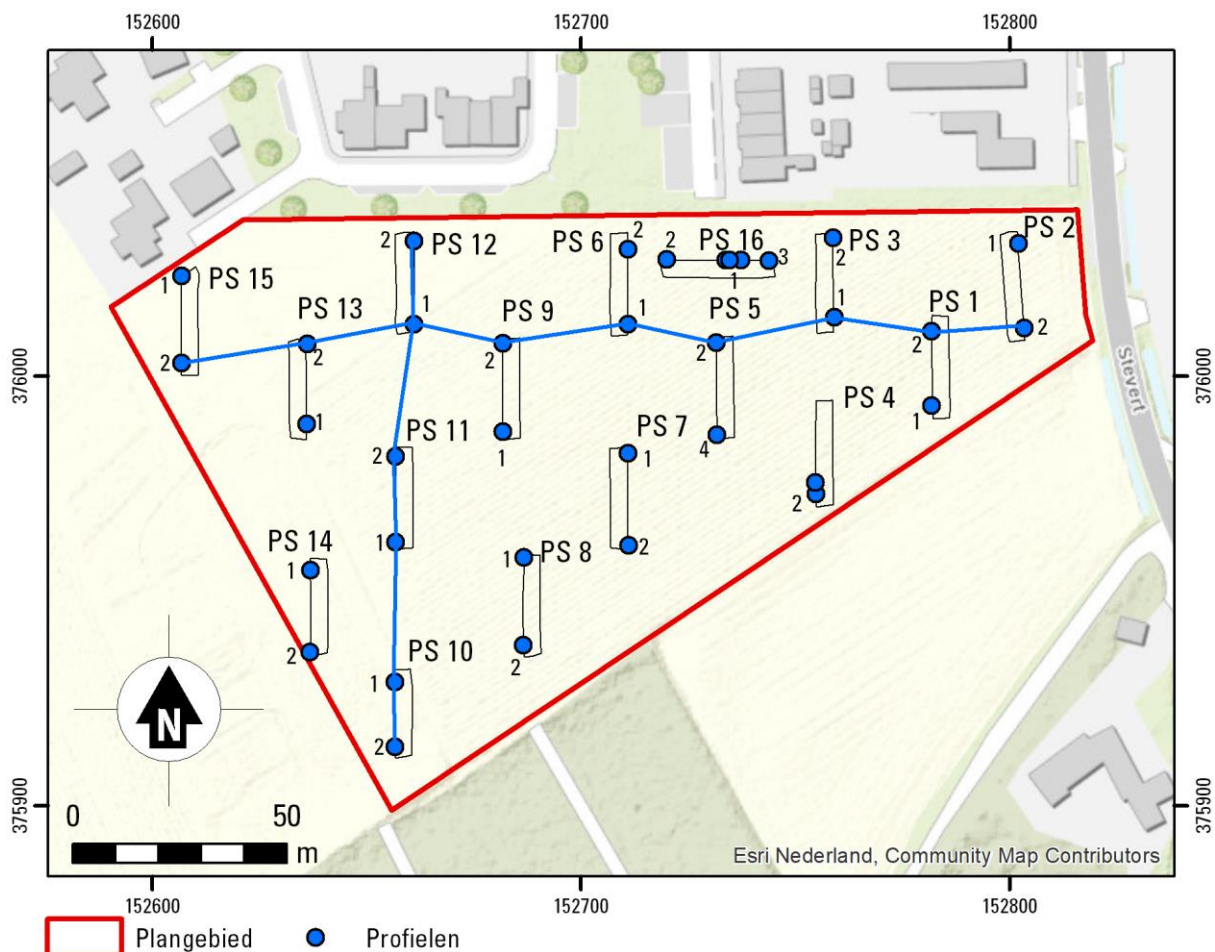

Fig. 5.3. Steensel-Boterbogten Zuid. Ligging van de onderzochte profielen en de afgebeelde reconstructies (blauwe lijnen). Schaal 1:1.750.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn in elke proefsleuf twee profielkolommen gedocumenteerd. Om tot een beeld van de bodemopbouw en reliëf in het onderzoeksgebied te komen is een samengesteld oost-west en een samengesteld noord-zuidprofiel gemaakt (fig. 5.3; 5.4). Figuur 5.5 toont per terreindeel een representatief profiel.

Op het terrein komen twee typen bodemopbouw voor. Daar waar op de geomorfologische kaart sprake is van een dekzandrug bestaat de bodem uit een bouwvoor van 30 cm. Hieronder is een esdek aanwezig met een dikte van 30 – 60 cm. Onder dit esdek is nog een oude akkerlaag aanwezig met een dikte van 10 tot 25 cm. Waar op de geomorfologische kaart sprake is van

⁸ TNO-GDN 2021.

terrasafzettingen is onder de bouwvoor van 30 cm dik een 15-25 cm dikke verstoorde laag aanwezig. In deze laag zijn de resten van het esdek en de eventuele akkerlaag vermengd geraakt met de C-horizont. Hier is dus ook sprake van een zekere mate van verstoring van het archeologisch niveau.

In het west-oost profiel (fig. 5.4, boven) is het reliëf over het terrein duidelijk zichtbaar. In de zes westelijke profielen is nog een oude akkerlaag onder het esdek aanwezig. In de oostelijke profielen is onder de bouwvoor alleen een recentelijk verstoorde laag aanwezig. In profiel 3.1 bestond deze recent verstoorde laag uit een verploegd restant van het esdek en de akkerlaag, verder oostelijk waren deze lagen niet meer aanwijsbaar. In het noord-zuidprofiel ontbreekt alleen in het meest zuidelijke profiel de akkerlaag.

In het zuid-noord profiel (fig. 5.4, onder) is de bodemopbouw gelijkmatiger. Wat hier vooral opvalt is dat in het zuiden de oude akkerlaag ontbreekt en tegelijkertijd de C-horizont al op een hoger niveau wordt aangesneden.

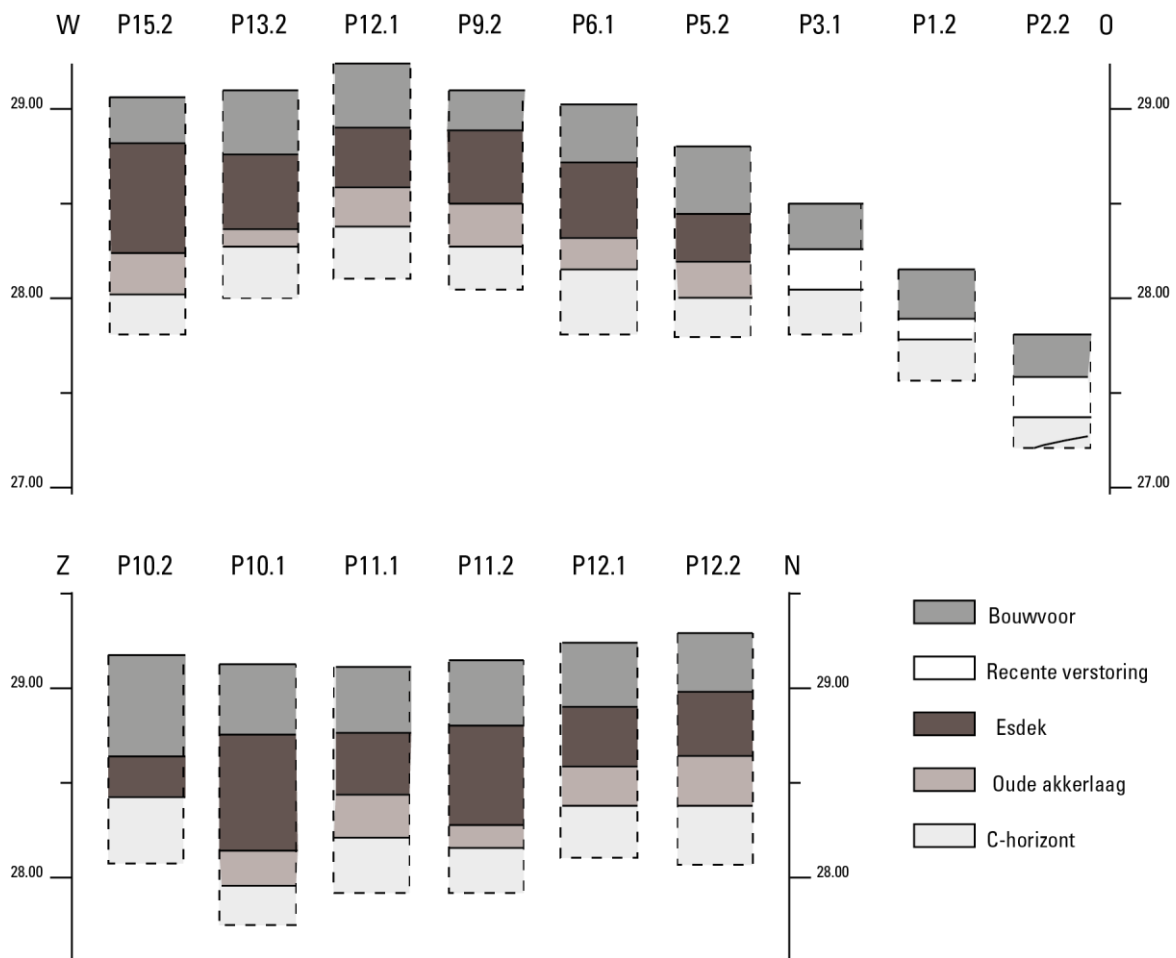

Fig. 5.4. Steensel-Boterbogten Zuid. Boven: samengesteld west-oost profiel. Onder: Samengesteld zuid-noord profiel. Schaal verticaal 1:40.

Fig. 5.5. Steensel-Boterbogten Zuid. Enkele van de in figuur 5.4 afgebeelde profielen. Van links naar rechts PS12P2, PS6P1 en PS2P2.

6 SPOREN EN STRUCTUREN

Tijdens het onderzoek zijn in totaal 160 spoornummers uitgedeeld (tabel 6.1). Op figuur 6.1 is de allesporenkaart zichtbaar. In bijlage 4 wordt deze op grotere schaal met spoornummers afgebeeld. In totaal zijn tijdens het onderzoek 116 spoornummers uitgedeeld aan antropogene sporen die ouder dan ca. 50 jaar zijn, 34 nummers aan bodemlagen en natuurlijke verstoringen en 10 sporen aan recente verstoringen. De antropogene sporen worden gedomineerd door paalkuilen (86), gevolgd door greppels (16).

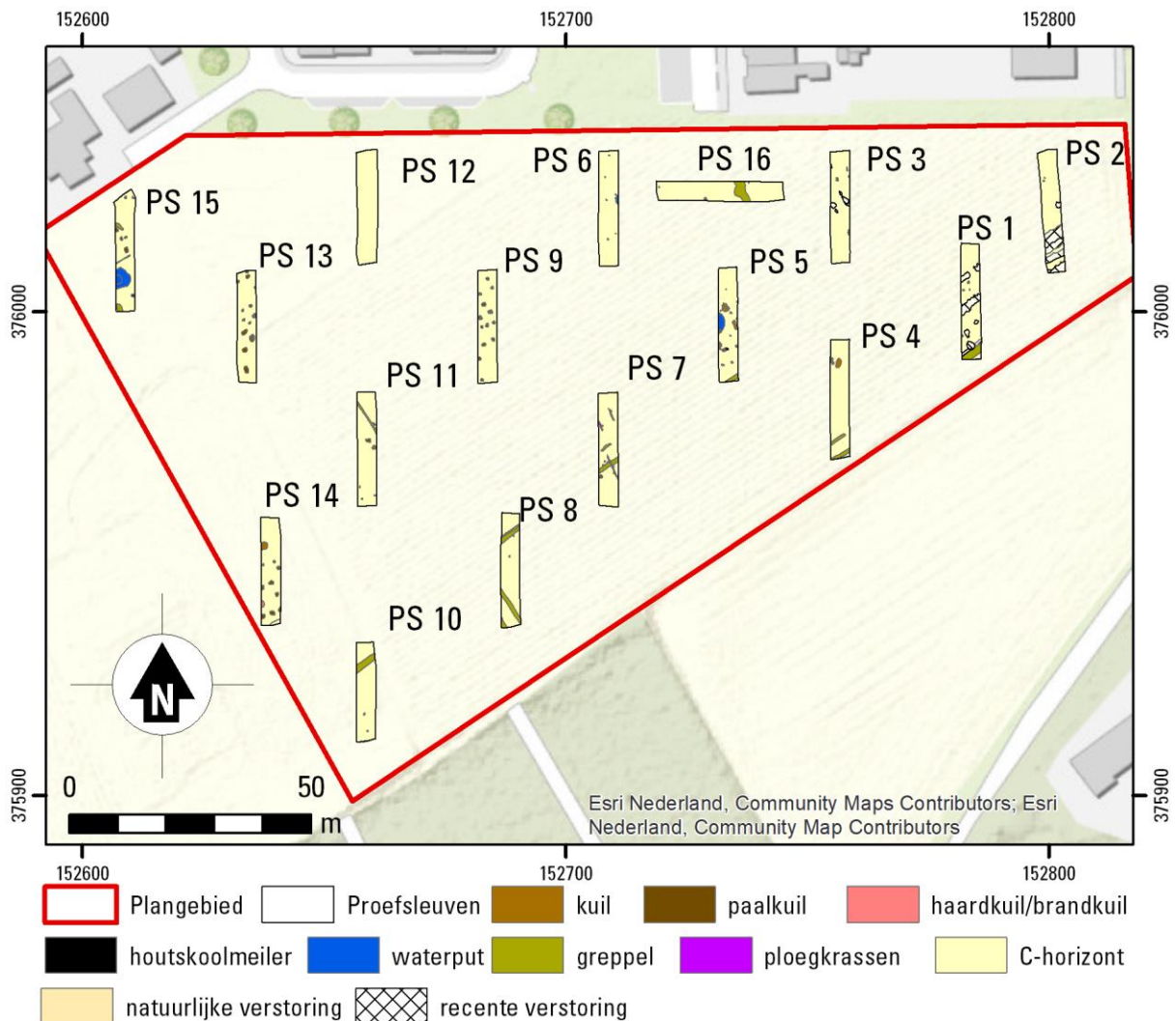

Fig. 6.1. Steensel-Boterbogten Zuid. Allesporenkaart. Schaal 1:1.500.

Vindplaatsen

De sporen maken deel uit van een viertal vindplaatsen (fig. 6.3). Omdat het onderhavige onderzoeksgebied aansluit op het eerder onderzochte Boterbogten zal de vindplaatsnummering hierbij aansluiten.

Aard spoor	Aantal
kuil	9
paalkuil	86
haardkuil/brandkuil	1
houtschoolmeiler	1
waterput	3
greppel	16
bouwvoor	8
plaggendek	1
cultuur-/vondstlaag	1
natuurlijke laag	1
C-horizont	16
BC-horizont	2
B-horizont	1
natuurlijke verstoring	4
ploegkrassen	4
recente verstoring	6
TOTAAL	160

Tabel 6.1. Steensel-Boterbogten Zuid Overzicht van sporen, verdeeld naar aard en interpretatie.

Vindplaats 1

Vindplaats 1 is al in het noordelijke deel van Boterbogten deels opgegraven.⁹ Op Boterbogten Zuid bevinden zich vooral in proefsleuf 15 en in mindere mate in proefsleuf 13 sporen die tot deze vindplaats behoren (fig. 6.2). De sporen bestaan uit een waterput, meerdere paalkuilen en enkele greppels.

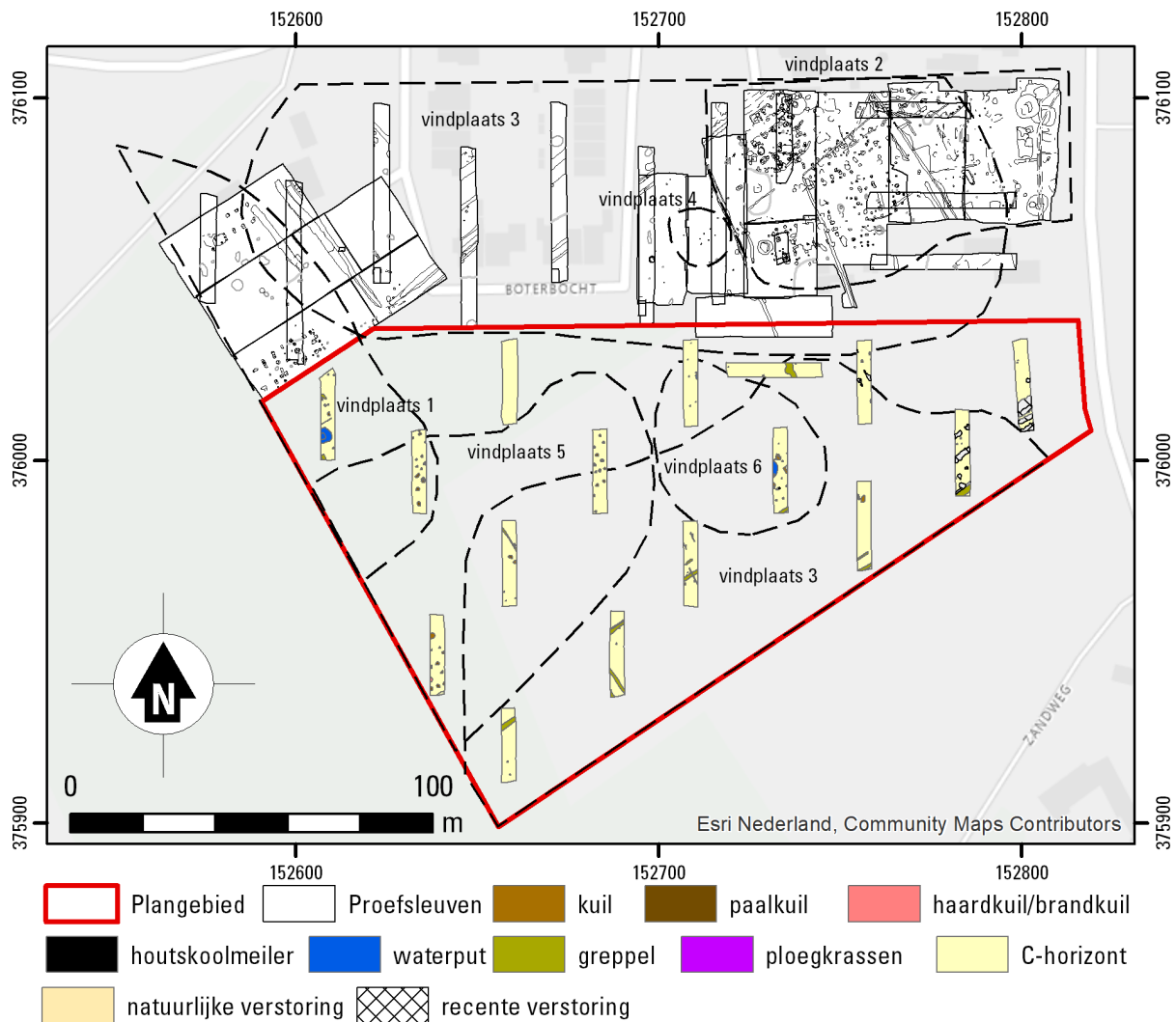

Fig. 6.2. Steensel-Boterbogten Zuid. Overzicht van proefsleuf 15. De sporen worden gerekend tot vindplaats 1. Centraal links is de waterput zichtbaar.

⁹ Wesdorp 2014, 18-20.

Vindplaats 2

Vindplaats 2 is geheel opgegraven tijdens het onderzoek in het noordelijke deel van Boterbogten.

Figuur 6.3. Steensel-Boterbogten Zuid. Ligging van de vindplaatsen, inclusief de vindplaatsen van het onderzoek uit 2011. Schaal 1:2.000.

Vindplaats 3

Deze vindplaats bestaat uit sporen van landgebruik uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd. De aangetroffen greppels die tot deze vindplaats gerekend worden komen niet overeen met de weinige perceelsgrenzen die op de oudste kadastrale kaart worden afgebeeld, maar hebben wel een gelijke oriëntatie. Waar de sporen op het noordelijke deel van Boterbogten vooral noordelijk in dit gebied waren gelegen liggen deze sporen op Boterbogten zuid in het zuiden en oosten.

Vindplaats 4

Vindplaats 4 betreft sporen uit de late prehistorie. Tijdens het onderzoek op het noordelijke deel van Boterbogten bleek dat het hier vooral om een dunne spreiding van sporen gaat. Op grond van het proefsleuvenonderzoek lijkt deze spreiding zich ook in het onderzoeksgebied Boterbogten Zuid voor te zetten. Een begrenzing van deze vindplaats is echter niet aan te geven.

Fig. 6.4. Steensel-Boterbogten Zuid. Sporen uit de Vroege Middeleeuwen (vindplaats 5) in proefsleuf 14.

Vindplaats 5

Deze vindplaats betreft een nederzetting uit de Vroege Middeleeuwen. Deze sporen zijn met name aangetroffen in de proefsleuven 9, 13 en 14 (fig. 6.4). De sporen bestaan uit paalkuilen en kuilen. Waterputten of hutkommen zijn nog niet aangetroffen, maar in ieder geval waterputten zullen waarschijnlijk wel aanwezig zijn. Uit de sporen zijn op dit moment nog geen gebouwplattegronden te reconstrueren, maar de hoeveelheid sporen maakt wel aannemelijk dat hier meerdere gebouwplattegronden aanwezig zullen zijn.

Vindplaats 6

De laatste vindplaats betreft een nederzetting uit de Volle Middeleeuwen. Sporen van deze vindplaats concentreren zich met name in proefsleuf 5. De sporen lijken een derde erf te vormen naast de eerder opgegraven vindplaatsen 1 en 2.

Fig. 6.5. Steensel-Boterbogten Zuid. De middeleeuwse sporen van vindplaats 6 is proefsleuf 5.

7 VONDSTEN

7.1 ALGEMEEN

Tijdens het onderzoek zijn in totaal 119 vondsten gedaan met een totaal gewicht van iets meer dan drie kilo (tabel 7.1). Hiervan zijn 67 vondsten aanlegvondsten die niet aan een spoor gerelateerd kunnen worden, drie vondsten komen uit ontginningssporen en recente verstoringen, de overige uit greppels (4), kuilen (7), paalkuilen (40) en een waterput (1).

inhoud	aantal	gewicht
aardewerk	74	619
baksteen/dakpan	18	828
bot	1	7
metaal ferro	2	12
metaal non-ferro	2	36
natuursteen	10	1408
slak	2	69
vuursteen	3	69
TOTAAL	112	3.048

Tabel 7.1. Steensel-Boterbogten Zuid. Overzicht van de vondsten naar categorie.

7.2 AARDEWERK

M. Wesdorp

Het aardewerk kan in een aantal categorieën worden onderverdeeld (zie tabel 7.2).

materiaalcategorie	subcategorie	fragmenten	gewicht (g)
aardewerk	Handgevormd aardewerk	9	62
	Vroegmiddeleeuws aardewerk	19	182
	Middeleeuws aardewerk	28	208
	Laatmiddeleeuws aardewerk	15	159
	Indet	2	7
	pijpaardewerk	1	1
totaal		74	619

Tabel 7.2. Steensel-Boterbogten Zuid. Overzicht van het aantal fragmenten en het gewicht van de materiaalcategorie aardewerk.

De scherven van handgevormd aardewerk horen thuis in de periode Prehistorie-Romeinse tijd en zijn voornamelijk in de bouwvoor (laag 997 en 999) gevonden. In de categorie vroegmiddeleeuws aardewerk zijn baksels als Mayen, Badorf en ruwwandig aardewerk ondergebracht. De meeste scherven hiervan zijn wederom verzameld uit de bouwvoor maar ook zijn enkele scherven gevonden in paalkuilen (wp 9 en 14). Onder het vroegmiddeleeuws gedraaid aardewerk is een randfragment van een bolpot met omgeslagen rand uit Mayen herkend die in de periode 750-900 na Chr. dateert (my-pot-1). Het middeleeuwse materiaal behoort tot de subcategorieën blauwgrijs aardewerk, Zuidlimburgs aardewerk, witbakkend Maaslands aardewerk, kogelpotaardewerk en proto-steengoed. Het aardewerk uit deze periode is gevonden in greppels, paalkuilen en een waterput (wp 5, 8, 11, 14, 15) hoewel het meeste is aangetroffen in de bouwvoor bij de aanleg van de werkputten. Enkele scherven van Zuidlimburgs aardewerk zijn voorzien van een versiering in paarse verf of met radstempels. Het laatmiddeleeuws aardewerk bestaat uit grijsbakkend en roodbakkend aardewerk en steengoed en is

uitsluitend gevonden in de bouwvoor. Het enige fragment postmiddeleeuws aardewerk betreft een fragment van een kleipijp en is afkomstig uit de bouwvoor.

7.3 BOUWKERAMIEK

Tijdens het onderzoek zijn 18 fragmenten van Romeinse dakpannen aangetroffen. De meeste fragmenten zijn gevonden in de proefsleuven 9 en 14, waar ook de meeste vroegmiddeleeuwse sporen zijn aangetroffen. Acht fragmenten zijn als delen van *tegulae* te determineren en drie als delen van *imbrices*. Het restant bestaat uit kleinere brokken. De dakpannen zullen tijdens de Middeleeuwen zijn verzameld op een nabijgelegen Romeins nederzettingsterrein. Dergelijke fenomenen worden op de meeste (vooral vroeg-)middeleeuwse vindplaatsen aangetroffen.

7.4 NATUURSTEEN

Natuursteen

Tijdens het onderzoek zijn 10 fragmenten natuursteen verzameld. Veel van de stukken zijn gebroken stenen, maar wel uit sporen afkomstig. Hiernaast is een fragment van een maalsteen van tefriet aangetroffen.

wp	sn	spoordef vn	inhoud	aantal	soort	opmerkingen
5	5 paalkuil	4 natuursteen		1		vlak stuk
4	3 kuil	5 natuursteen		2		uit kuil
15	999 bouwvoor	15 natuursteen		1	tefriet	met rillen
11	998 esdek	32 natuursteen		1	zandsteen	brok
13	6 paalkuil	43 natuursteen		1	kwartsiet	brokken uit paalkuil
14	12 paalkuil	34 natuursteen		4	zandsteen	uit paalkuil

Tabel 7.2. Steensel-Boterbogten Zuid. Overzicht van de vondsten van natuursteen.

7.5 OVERIGE VONDSTEN

Naast aardewerk, bouwkeraamiek en natuursteen zijn nog enkele andere vondsten verzameld. Deze vondsten zijn, met uitzondering van een fragment slak niet relevant voor het onderzoek en zullen worden gedeselecteerd. Hieronder worden ze kort besproken.

Bot

Uit een recente verstoring is een deel van een recent hoornen mesheft verzameld (vondst 1.1).

Metaal

In totaal zijn twee ijzeren en twee bronzen voorwerpen verzameld tijdens het onderzoek. Vondst 2 is een deel van een moderne schaar en vondst 33 een deel van een spijker. Beide komen uit het akkerdek en komen niet voor selectie in aanmerking.

Slak

Er zijn twee fragmenten slak aangetroffen. Vondst 35.1 komt uit spoor 14.011 en kan bij vervolgonderzoek relevant zijn. Vondst 31.1 komt uit het profiel van werkput 1 en is niet relevant.

Vuursteen

Drie fragmenten vuursteen (vondsten 5.1, 20.1 en 23.1) zijn alle onbewerkte brokken.

8 CONCLUSIE, WAARDERING EN SELECTIEADVIES

8.1 CONCLUSIE

Tijdens het proefsleuvenonderzoek is, naast het vervolg van de al eerder deels opgegraven vindplaats 1 een tweetal nieuwe vindplaatsen aangetroffen (fig. 8.1). Vindplaats 6 is een erf uit de Volle Middeleeuwen. De sporen hiervan bevinden zich centraal in het plangebied, rondom proefsleuf 5. Deze vindplaats maakt deel uit van de grotere middeleeuwse nederzetting die al eerder deels is opgegraven ten noorden van het huidige plangebied.

Vindplaats 5 is een nieuwe vindplaats. Deze omvat sporenclusters in de proefsleuven 9, 13 en 14 en een klein aantal sporen in proefsleuf 11. Het aardewerk dateert de bewoning in ieder geval in de Karolingische periode, maar er lijkt ook ouder (Merovingisch) aardewerk in het complex aanwezig. De Riethovenseweg/Stevert, waaraan het plangebied is gelegen is een zeer oude weg. Deze gaat vermoedelijk al terug tot de Merovingische periode. Zo is ook te Riethoven, langs dezelfde route, onlangs een nederzetting uit de Merovingische periode aangetroffen.¹⁰

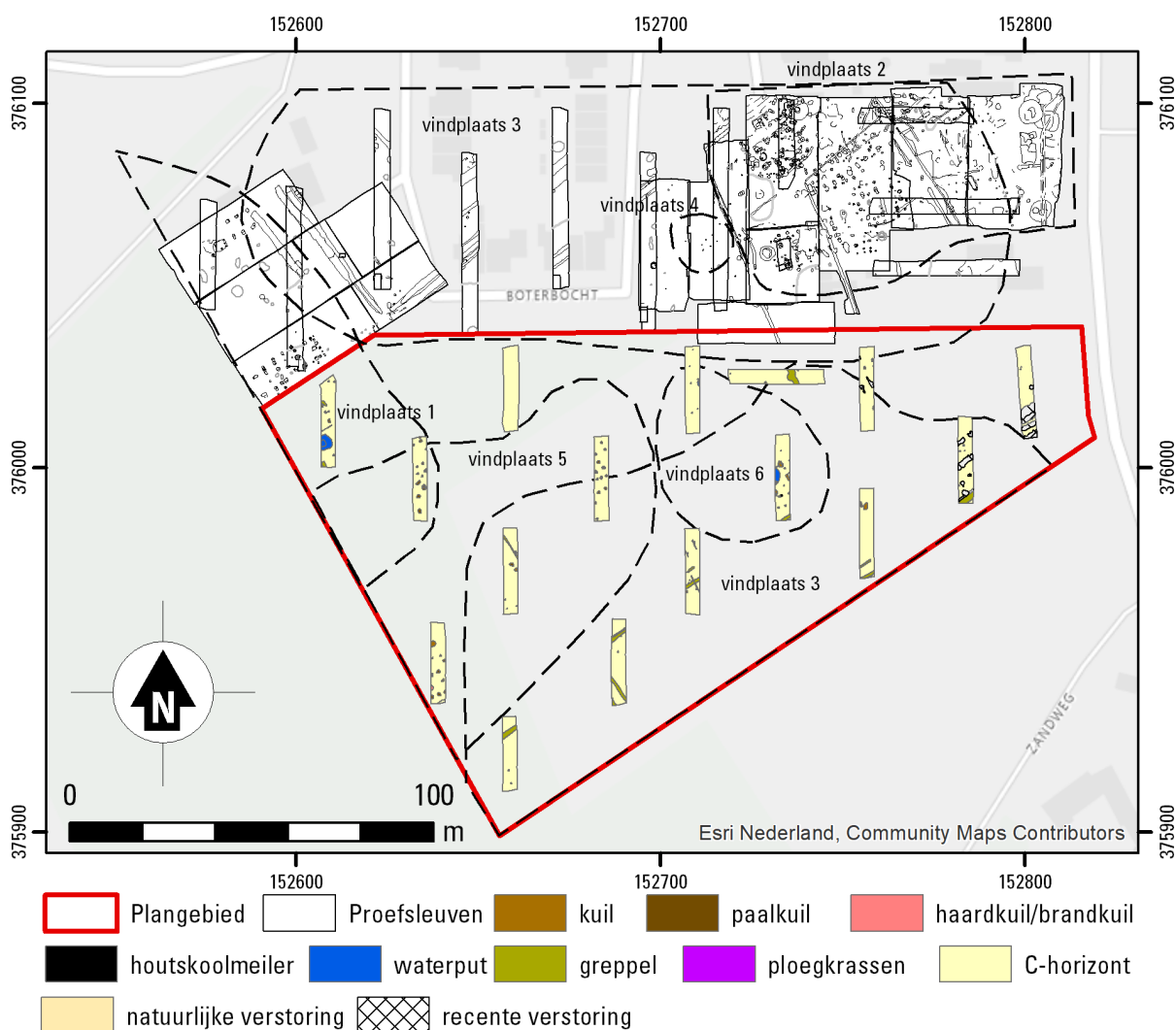

Fig. 8.1. Steensel-Boeterbogten Zuid. Begrenzing van de vindplaatsen. Schaal 1:2.000.

¹⁰ Bink 2023.

8.2 BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

algemeen

1. Zijn er archeologische resten (sporen, structuren, vondsten) in de bodem aanwezig, of zijn er aanwijzingen dat deze hier verwacht mogen worden?

Binnen het onderzoeksgebied zijn vijf vindplaatsen aangetroffen.

2. Indien het onderzoek geen archeologische resten of beperkte archeologische fenomenen (bijvoorbeeld alleen losse vondsten) oplevert, welke verklaring is hiervoor dan te geven? Is er (bijvoorbeeld) sprake van: aantoonbare afwezigheid van bewoning en / of actief landgebruik, verstoring van antropogene aard, beperking van de archeologische waarnemingsmogelijkheden door bodemprocessen, beperking van de archeologische waarnemingsmogelijkheden door werk- of weersomstandigheden?

n.v.t.

Gaafheid en conservering van de vindplaatsen

3. In welke lagen, zones of gebieden bevinden zich gave en goed geconserveerde archeologische resten of waar zijn ze te verwachten?

De vindplaatsen bevinden zich in het (noord)westelijke deel van het onderzoeksgebied. Figuur 8.1 toont de begrenzing van de vindplaatsen.

4. Wat is de mate van conservering en gaafheid van de archeologische resten?

De archeologische resten zijn in het algemeen goed geconserveerd en gaaf. In het (zuid)oostelijke deel van het onderzoeksgebied zijn mogelijk resten verdwenen door ploegen en/of egalisatie.

Perioden en sites

5. Indien er archeologische resten aanwezig zijn, kunnen er binnen de vindplaats aparte sites onderscheiden worden, en zo ja, op welke gronden?

Er zijn vijf vindplaatsen vastgesteld. Op de middeleeuwse vindplaats is sprake van een westelijke en een oostelijke cluster, die vermoedelijk aparte erven representeren binnen een grotere nederzetting die deels al eerder is opgegraven.

6. Wat is de begrenzing en de ruimtelijke spreiding, zowel in horizontale als verticale zin, van de sites en wat is de onderlinge samenhang?

De vroegmiddeleeuwse en de volmiddeleeuwse vindplaatsen zijn nog niet goed uit elkaar te houden. Ook is nog niet duidelijk of sprake is van bewoningscontinuïteit of van twee aparte bewoningsperioden.

7. Wat is per archeologische site in het onderzoeksgebied:

- de ligging (inclusief diepteligging) en begrenzing
- de geologische en/of bodemkundige eenheid
- de omvang (inclusief verticale dimensies)
- aard / complextype / functie
- de samenstelling van de archeologische resten (grondsporen en mobilia)
- de vondst- en spoordichtheid
- de stratigrafie
- de ouderdom, periodisering, typochronologische classificatie

	Vindplaats 1	Vindplaats 3	Vindplaats 5	Vindplaats 6
a	Zie fig. 8.1 De sporen zijn in de top van het Pleistoceen dekzand ingegraven. De sporen lopen in zuid-westelijke richting tot buiten het onderzoeksgebied.	Zie fig. 8.1 de sporen maken deel uit van een veel groter geheel.	Zie fig. 8.1 De sporen zijn in de top van het Pleistoceen dekzand ingegraven. De sporen lopen in zuid-westelijke richting door tot buiten het onderzoeksgebied.	Zie fig. 8.1 De sporen zijn in de top van het Pleistoceen dekzand ingegraven.
b	Pleistoceen dekzand, Formatie van Boxtel met Hoge zwarte enkeerdgrond zEZ23	Idem	Idem	Idem
c	Onbekend, ca. 1.800 m ² binnen het plangebied	onbekend	Minstens 5.500 m ²	Circa 1.750 m ²
d	Bewoningssporen uit de Volle middeleeuwen	Landindeling uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd	Bewoningssporen uit de Vroege Middeleeuwen	Bewoningssporen uit de Volle middeleeuwen
e	Waterputten en (paal)kuilen, aardewerk	Voornamelijk greppels	(Paal)kuilen en vondsten	Waterputten en (paal)kuilen, aardewerk
f	Gemiddelde spoordichtheid, ook de vondstdichtheid is gemiddeld	Lage spoordichtheid, en lage vondstdichtheid	Gemiddelde spoordichtheid, ook de vondstdichtheid is gemiddeld	Gemiddelde spoordichtheid, ook de vondstdichtheid is gemiddeld
g	De vindplaats wordt afgedekt door een oude akkerlaag van ca. 10 cm en een esdek van ca. 80 cm	Sterk wisselend, in het westen 90 cm – mv, in het oosten 30 cm - mv	De vindplaats wordt afgedekt door een oude akkerlaag van ca. 10 cm en een esdek van ca. 60-80 cm	De vindplaats wordt afgedekt door een oude akkerlaag van ca. 10 cm en een esdek van ca. 50 cm
h	Volle Middeleeuwen	Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd	Vroege Middeleeuwen, zowel Merovingisch als Karolingisch	Volle Middeleeuwen

8. Zijn er aanwijzingen voor landgebruik (off-site-patronen) in de zin van wegen, percelering, akkers, grondstofwinning, vennen, etc?

De enige perceleringsresten dateren uit de Nieuwe tijd (vindplaats 3).

9. Zijn er aanwijzingen voor agrarische en/of ambachtelijke activiteiten? Zo ja, waaruit blijkt dat en welke kenmerken zijn hieraan naar analogie van vraag 3 aan te geven?

Voorlopig beperken de aanwijzingen zich tot een fragment slak en een fragmenten tefriet (maalsteen).

10. Kunnen meerdere bewoningsfasen onderscheiden worden? Zo ja in welke mate zijn deze aaneensluitend?

Om deze vraag te beantwoorden zal meer informatie nodig zijn.

11. Wanneer en waarom zijn de sites en de vindplaats in zijn geheel verlaten of in onbruik geraakt?

Het is nog onduidelijk of de vroeg- en volmiddeleeuwse bewoning aparte bewoningsfasen zijn, of dat sprake is van continue bewoning.

De volmiddeleeuwse vindplaats zal mogelijk verlaten worden al de bewoning zich verschuift naar de locaties waar ook op de oudste kadastrale kaart nog bewoning aanwezig is. Voor het onderzoeksgebied

zou dat langs de Riethovenseweg ten zuiden van de Molenweg zijn. Deze verschuiving wordt meestal rond 1250 na Chr. gedateerd.

Landschap en bodem

12. Wat is de fysieklandschappelijke ligging van de sites (geologie, bodemkunde, geomorfologie, afstand tot water, reliëf)?

Het onderzoeksgebied bevindt zich op de geomorfologische kaart deels op een dekzandrug en deels op terrasafzettingen. De overgang tussen beide eenheden komt ook redelijk overeen met de begrenzing van de middeleeuwse vindplaatsen. Op de erfgoedkaart bevindt het gehele onderzoeksgebied zich op lage dekzandruggen.

Op de bodemkaart bevindt het onderzoeksgebied zich geheel op hoge zwarte enkeerdgronden (zEZ23). De hoogte van het onderzoeksgebied loopt af van 29 m +NAP in het westen tot 27,5 m +NAP in het oosten.

Het onderzoeksgebied bevindt zich op het hoogste deel van de dekzandrug die tussen de Gender in het noorden en de Run in het zuiden is gelegen. De afstand tot beide beken bedraagt respectievelijk 800 en 950 m.

13. Wat is de paleo-ecologische context van het onderzoeksgebied? Liggen in de omgeving locaties die voor pollenanalyse bemonsterd kunnen worden?

Voor pollenanalyse zullen vooral de waterputten in aanmerking komen. De ligging bovenop een dekzandrug maakt dat in de directe omgeving geen diepere laagtes verwacht worden.

14. Welke postdepositionele processen hebben zich afgespeeld en wat is het effect daarvan?

In oostelijke richting wordt het akkerdek dunner. Hier is de oude akkerlaag verploegd en de C-horizont ook aangetast door (diep)ploegen.

m.b.t. vindplaats 1 (Boterbogten 2011)

15. Wat zijn de begrenzingen van vindplaats 1 binnen het onderhavige onderzoeksgebied?

Vindplaats 1 loopt in ieder geval in proefsleuf 15 nog door binnen het huidige onderzoeksgebied.

16. Loopt vindplaats 1 ook ten zuidwesten van het onderhavige onderzoeksgebied nog door?

De vindplaats lijkt ook in zuidwestelijke richting nog door te lopen. Vooralsnog is dit niet exact vast te stellen.

17. In hoeverre en hoe zijn de begrenzingen van vindplaats 1 te relateren aan de lokale bodemopbouw?

Er lijkt geen relatie te zijn tussen de begrenzing van de vindplaats en de bodemopbouw.

8.3 WAARDERING

Tijdens het onderzoek zijn vier vindplaatsen aangetroffen. Vindplaats 1 betreft het erf uit de Volle Middeleeuwen dat deels al is opgegraven. Vindplaats 3 betreft percelering uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd, vindplaats 5 een nederzetting uit de Vroege Middeleeuwen en vindplaats 6 een nog niet eerder aangetroffen erf uit de Volle Middeleeuwen.

De aangetroffen vindplaatsen zijn gewaardeerd op basis van een aantal waarden: beleving, fysieke kwaliteit en inhoudelijke kwaliteit.

waarden	criteria	Vindplaats 1	Vindplaats 3	Vindplaats 5	Vindplaats 6
beleving	schoonheid	Nvt	Nvt	Nvt	Nvt
	herinneringswaarde	nvt	nvt	nvt	nvt
fysieke kwaliteit	gaafheid	3	1-2	3	1-2
	conservering	2	1	2	2
	totaal	5	2-3	5	3-4
inhoudelijke kwaliteit	zeldzaamheid	2	1	3	2
	informatiewaarde	2	1	3	2
	ensemblewaarde	3	2	3	3
	representativiteit	nvt	nvt	nvt	nvt
	totaal	7	4	9	7

Tabel 8.1. Steensel-Boterbogten Zuid. Waardering van de aangetroffen vindplaatsen.

8.3.1 VINDPLAATS 1: EEN NEDERZETTING UIT DE VOLLE MIDDELEEUWEN

Wat betreft beleving kan worden vastgesteld dat de vindplaats bovengronds niet zichtbaar is. Deze waarde is daarmee niet van toepassing.

Met betrekking tot de fysieke kwaliteit is kan worden gesteld dat de vindplaats onder een oude akkerlaag ligt en daardoor goed bewaard is. De conservering van de sporen komt goed overeen met de gemiddelde situatie van archeologische vindplaatsen op de Nederlandse zandgronden. Vondsten zijn slechts beperkt aangetroffen. Er zijn geen redenen om aan te nemen dat de conservering van vondsten afwijkt van wat gemiddeld is voor de zandgronden.

Op het gebied van inhoudelijke kwaliteit geldt dat nederzettingen uit de Volle Middeleeuwen in de gemeente Eersel wel vaker zijn aangetroffen en onderzocht. Dit maakt dat de nederzetting een gemiddelde zeldzaamheid heeft. De informatiewaarde van de sporen eveneens gemiddeld te noemen. De ensemblewaarde hangt samen met de eerdere opgraving van het noordelijk deel van dezelfde vindplaats en die van vindplaats 2 van Steensel-Boterbogten. Dit maakt dat de vindplaats een hoge ensemblewaarde heeft.

8.3.2 VINDPLAATS 3: PERCELERING UIT DE LATE MIDDELEEUWEN EN DE NIEUWE TIJD

Wat betreft beleving kan worden vastgesteld dat de vindplaats bovengronds niet zichtbaar is. Deze waarde is daarmee niet van toepassing.

Met betrekking tot de fysieke kwaliteit is kan worden gesteld dat de vindplaats voor een klein deel onder een oude akkerlaag ligt, maar grotendeels direct onder de bouwvoor. Hier is de vindplaats ook aangetast door ploegen. De gaafheid is daardoor laag tot gemiddeld. De conservering van de sporen zal tevens laag zijn.

Op het gebied van inhoudelijke kwaliteit geldt dat percelering uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd vrijwel overal aangetroffen worden. Meestal worden ze in het kader van de opgraving van andere vindplaatsen onderzocht. Daarom is de zeldzaamheid en informatiewaarde laag te noemen. Alleen de ensemblewaarde is, samen met de overige vindplaatsen gemiddeld.

8.3.3 VINDPLAATS 5: EEN NEDERZETTING UIT DE VROEGE MIDDELEEUWEN

Wat betreft beleving kan worden vastgesteld dat de vindplaats bovengronds niet zichtbaar is. Deze waarde is daarmee niet van toepassing.

Met betrekking tot de fysieke kwaliteit is kan worden gesteld dat deze vindplaats niet onder de oude akkerlaag ligt en daardoor beneden gemiddeld bewaard is. De conservering van de sporen komt goed overeen met de gemiddelde situatie van archeologische vindplaatsen op de Nederlandse zandgronden. Vondsten zijn slechts beperkt aangetroffen. Er zijn geen redenen om aan te nemen dat de conservering van vondsten afwijkt van wat gemiddeld is voor de zandgronden.

Op het gebied van inhoudelijke kwaliteit geldt dat nederzettingen uit de Vroege Middeleeuwen in Eersel nog nauwelijks onderzocht zijn. Dit maakt dat de nederzetting een grote zeldzaamheid heeft. De informatiewaarde van de sporen is dan ook groot te noemen. De ensemblewaarde hangt samen met de andere vindplaatsen in het plangebied Boterbogten. Dit maakt dat de vindplaats een hoge ensemblewaarde heeft.

8.3.4 VINDPLAATS 6: EEN NEDERZETTING UIT DE VOLLE MIDDELEEUWEN

Wat betreft beleving kan worden vastgesteld dat de vindplaats bovengronds niet zichtbaar is. Deze waarde is daarmee niet van toepassing.

Met betrekking tot de fysieke kwaliteit is kan worden gesteld dat de vindplaats onder een oude akkerlaag ligt en daardoor goed bewaard is. De conservering van de sporen komt goed overeen met de gemiddelde situatie van archeologische vindplaatsen op de Nederlandse zandgronden. Vondsten zijn slechts beperkt aangetroffen. Er zijn geen redenen om aan te nemen dat de conservering van vondsten afwijkt van wat gemiddeld is voor de zandgronden.

Op het gebied van inhoudelijke kwaliteit geldt dat nederzettingen uit de Volle Middeleeuwen in de gemeente Eersel wel vaker zijn aangetroffen en onderzocht. Dit maakt dat de nederzetting een gemiddelde zeldzaamheid heeft. De informatiewaarde van de sporen eveneens gemiddeld te noemen. De ensemblewaarde hangt samen met de andere middeleeuwse vindplaatsen in Steensel-Boterbogten. Dit maakt dat de vindplaats een hoge ensemblewaarde heeft.

8.4 SELECTIEADVIES

Op basis van bovenstaande waardering kan nu een selectieadvies worden verwoord. Zowel vindplaats 1 als vindplaatsen 5 en 6 kunnen op basis van bovenstaande waardering als behoudenswaardig worden gewaardeerd. Het advies op basis van het proefsleuvenonderzoek luidt dan ook dat de vindplaatsen behouden dienen te worden. Dit behoud kan *in situ* plaats vinden of *ex situ*. Bij *in situ* behoud blijven de vindplaatsen behouden voor later onderzoek. Daarbij wordt de locatie planologisch beschermd. *Ex situ* behoud houdt in dat de vindplaats(en) opgegraven worden.

Vindplaats 3 is niet als behoudenswaardig gewaardeerd. Alleen voor zover de sporen van deze vindplaats overlappen met de wel behoudenswaardige vindplaatsen zal deze vindplaats worden onderzocht.

- Bink, M., 2022: *Programma van Eisen, Steensel-Boterbogten Zuid*, Amsterdam
- Bink, M., 2023: *Een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven in het plangebied Gildestraat-Tonterstraat te Riethoven (gem. Bergeijk)*, Amsterdam (concept).
- Bosch, J.H.A., 2007: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode. Op basis van de Standaard Boor Beschrijvingsmethode versie 5.2*, Utrecht (TNO-rapport NITG 2007-U-R0246/A).
- Geluk, M.C./E.J.T. Duin/M. Duser/R.H.B. Rijkers/M.W. van den Berg/P. van Rooijen, 1994: Stratigraphy and Tectonics of the Roer Valley Graben. *Geologie en Mijnbouw* 73, 129–41.
- TNO-GDN, 2021: *Formatie van Boxtel* (Stratigrafische Nomenclator van Nederland, TNO-Geologische Dienst Nederland), <http://www.dinoloket.nl/stratigrafische-nomenclator/formatie-van-boxtel>.
- Tuinstra, J./M. Bink, 2018: *Waterputten uit de Nieuwe Tijd in het plangebied Boterbogten te Steensel, gemeente Eersel*, Amsterdam (ZAN 546).
- Wesdorp, M., 2014: *Bewoningssporen uit de Volle Middeleeuwen in het plangebied Boterbogten te Steensel, gemeente Eersel*, Amsterdam (ZAR 54).

BIJLAGE I OVERZICHT VAN ARCHEOLOGISCHE PERIODEN

Periode			Datering	
Historie	NIEUWE TIJD	NT C / Nieuwste tijd	1850	
		NT B	1650	
		NT A	1500	
Protohistorie	MIDDELEEUWEN	LATE ME	1250	
		VOLLE ME	1050-1000	
		VROEGE ME	D. OTTOONS/10de eeuw	900
			C. KAROLINGISCH	725
			B. MEROVINGISCH LAAT	525
			A. MEROVINGISCH VROEG	450
			LAAT	270
			MIDDEN	70 na Chr.
		VROEG	19 voor Chr.	
IJZERTIJD	LAAT	250		
	MIDDEN	500		
	VROEG	(800)-775		
Prehistorie	BRONSTIJD	LAAT	(1100-)1050	
		MIDDEN	1800	
		VROEG	2000	
	NEOLITHICUM	LAAT	2850	
		MIDDEN	4200	
		VROEG	5300-4900	
	MESOLITHICUM	LAAT	6500	
		MIDDEN	7500	
		VROEG	9200-8800	
PALEOLITHICUM	LAAT	35.000 BP		
	MIDDEN	300.000 BP		
	VROEG			

BIJLAGE 2 SPORENLIJST

In deze bijlage is een sporenlijst opgenomen met daarin de volgende velden en afkortingen:

wp	werkputnummer
sn	spoornummer
aard spoor	aard van het spoor of de verzameleenheid, bij niet gecoupeerde sporen onder voorbehoud
diepte	diepte van het spoor op basis coupe
coupe	spoor gecoupeerd ja/nee
p-nrs	nummer coupe

wp	sn	aard spoor	gecoupeerd	diepte	p-nrs	opmerkingen
1	1	C-horizont	Nee			
1	2	recente verstoring	Nee			rec. sporen kl/grp's
1	3	greppel	Nee			lijkt niet oud obv materiaal. L2 kan we ouder zijn. Komt ook terug als los spoor in wp4
1	4	paalkuil	Nee			
1	5	paalkuil	Nee			
1	6	paalkuil	Nee			
1	7	natuurlijke verstoring	Nee			
2	1	C-horizont	Nee			
2	2	recente verstoring	Nee			
2	3	paalkuil	Ja	0		natu
2	4	paalkuil	Nee			
2	5	natuurlijke laag	Nee			oxideerde c
2	997	bouwvoor	Nee			
2	999	bouwvoor	Nee			
3	1	C-horizont	Nee			verploegd
3	2	recente verstoring	Nee			
3	3	ploegkrassen	Nee			over de gehele put in n-z en no-zw richting. Alleen oversnijdingen met spoor ingemeten
3	4	paalkuil	Nee			
3	5	paalkuil	Nee			
3	6	paalkuil	Ja	8	0	
3	7	paalkuil	Nee			
3	998	bouwvoor	Nee			verploegd
3	999	bouwvoor	Nee			
4	1	C-horizont	Nee			
4	2	ploegkrassen	Nee			zw-no, no-zw en n-z oerientaties
4	3	kuil	Nee			grote kl
4	4	kuil	Nee			
4	5	greppel	Nee			mog. Zelfde als s1.412
4	6	greppel	Ja	16	0	mog. Zelfde als s1.311. zwaar verploegd in profiel. 16cm onder bv
4	997	BC-horizont	Nee			restantje b?
4	998	bouwvoor	Nee			
4	999	bouwvoor	Nee			
5	1	C-horizont	Nee			
5	2	greppel	Nee			
5	3	paalkuil	Nee			
5	4	paalkuil	Nee			
5	5	paalkuil	Nee			
5	6	paalkuil	Nee			
5	7	paalkuil	Nee			
5	8	paalkuil	Nee			
5	9	kuil	Nee			
5	10	waterput	Nee			
5	11	paalkuil	Nee			
5	12	paalkuil	Nee			
5	13	kuil	Nee			
5	14	paalkuil	Nee			
5	15	kuil	Nee			
5	16	kuil	Nee			

wp	sn	aard spoor	gecoupeerd	diepte	p-nrs	opmerkingen
5	17	kuil	Nee			
5	18	paalkuil	Nee			
5	19	paalkuil	Nee			
5	20	recente verstoring	Nee			
5	21	paalkuil	Nee			
5	998	paalkuil	Nee			
5	999	bouwvoor	Nee			
6	1	C-horizont	Nee			
6	2	paalkuil	Nee			
6	3	paalkuil	Nee			
6	4	waterput	Nee			
6	5	paalkuil	Nee			
6	6	paalkuil	Nee			
6	7	paalkuil	Nee			
6	8	paalkuil	Nee			
7	1	C-horizont	Nee			verploegd. Vlak ligt t.ov. Mv veel hoger dan wp 6
7	2	paalkuil	Nee			
7	3	paalkuil	Nee			
7	4	greppel	Nee			
7	5	paalkuil	Nee			
7	6	paalkuil	Nee			
7	7	paalkuil	Nee			
7	8	greppel	Nee			
7	9	paalkuil	Nee			
7	10	paalkuil	Nee			
7	11	paalkuil	Nee			
7	12	ploegkrassen	Nee			
8	1	C-horizont	Nee			
8	2	greppel	Nee			
8	3	paalkuil	Nee			
8	4	greppel	Nee			
8	5	greppel	Nee			
8	6	paalkuil	Nee			
9	1	C-horizont	Nee			
9	2	paalkuil	Nee			
9	3	paalkuil	Nee			
9	4	paalkuil	Nee			
9	5	paalkuil	Nee			
9	6	paalkuil	Nee			rom. Dakp.
9	7	paalkuil	Nee			
9	8	paalkuil	Nee			
9	9	paalkuil	Nee			
9	10	paalkuil	Nee			
9	11	paalkuil	Nee			
9	12	paalkuil	Nee			
9	13	paalkuil	Nee			
9	14	paalkuil	Nee			
9	15	paalkuil	Nee			
10	1	C-horizont	Nee			
10	2	natuurlijke verstoring	Nee			
10	3	natuurlijke verstoring	Ja	0		
10	4	greppel	Nee			
11	1	C-horizont	Nee			
11	2	paalkuil	Nee			
11	3	natuurlijke verstoring	Ja	0		
11	4	kuil	Nee			
11	5	paalkuil	Nee			
11	6	greppel	Nee			
11	7	recente verstoring	Nee			
11	8	paalkuil	Nee			
12	1	C-horizont	Nee			
13	1	C-horizont	Nee			
13	2	paalkuil	Nee			
13	3	paalkuil	Nee			
13	4	paalkuil	Nee			
13	5	paalkuil	Nee			

wp	sn	aard spoor	gecoupeerd	diepte	p-nrs	opmerkingen
13	6	paalkuil	Nee			
13	7	paalkuil	Nee			
13	8	paalkuil	Nee			
13	9	paalkuil	Nee			
13	10	paalkuil	Nee			
13	11	paalkuil	Nee			
13	12	paalkuil	Nee			
13	13	paalkuil	Nee			
13	14	paalkuil	Nee			
13	15	paalkuil	Nee			
14	1	C-horizont	Nee			
14	2	kuil	Nee			
14	3	paalkuil	Nee			
14	4	recente verstoring	Nee			
14	5	paalkuil	Nee			
14	6	paalkuil	Nee			
14	7	paalkuil	Nee			
14	8	paalkuil	Nee			
14	9	haardkuil/brandkuil	Nee			
14	10	paalkuil	Nee			
14	11	paalkuil	Nee			
14	12	paalkuil	Nee			
14	13	cultuur-/vondstlaag	Nee			
15	1	C-horizont	Nee			
15	2	paalkuil	Nee			
15	3	paalkuil	Nee			
15	4	greppel	Nee			
15	5	paalkuil	Nee			
15	6	paalkuil	Nee			
15	7	paalkuil	Nee			
15	8	paalkuil	Nee			
15	9	waterput	Nee			
15	10	houtschoolmeiler	Nee			
15	11	greppel	Nee			
15	12	greppel	Nee			
16	1	C-horizont	Nee			
16	2	paalkuil	Ja	12	4	
16	3	greppel	Nee			
16	4	greppel	Nee			onder s3
16	5	paalkuil	Ja		0	nat
16	6	paalkuil	Ja		0	nat
16	7	ploegkrassen	Nee			in p3
16	996	BC-horizont	Nee			licht gebioturbeerd
16	997	B-horizont	Nee			gebioturbeerd
16	998	plaggendek	Nee			esdek
16	999	bouwvoor	Nee			

BIJLAGE 3 VONDSTENLIJST

vn	wp	sn	ln	verzamelwijze	inhoud	opmerkingen
1	1	3	1	aanleg	mix	
2	1	999	1	aanleg	metaal ferro	
3	5	999	1	aanleg	aardewerk	
4	5	5	1	aanleg	mix	
5	4	3	1	couperen	aardewerk	
6	4	999	1	aanleg	aardewerk	
7	6	999	1	aanleg	mix	
8	9	999	1	aanleg	aardewerk	
9	9	6	1	aanleg	mix	
10	9	999	1	aanleg	aardewerk	
11	9	999	1	aanleg	aardewerk	
12	9	999	1	aanleg	aardewerk	vervallen
13	10	999	1	aanleg	aardewerk	
14	15	9	1	aanleg	mix	
15	15	999	1	aanleg	mix	
16	8	999	1	aanleg	aardewerk	
17	8	2	2	aanleg	aardewerk	
18	9	4	1	aanleg	aardewerk	
19	5	4	1	couperen	aardewerk	
20	8	4	1	couperen	vuursteen	
21	11	6	1	aanleg	aardewerk	
22	7	999	1	stort	metaal non-ferro	
23	7	999	1	stort	mix	
27	6	997	1	aanleg	mix	
28	6	997	1	aanleg	mix	
29	6	997	1	aanleg	mix	
30	6	997	1	aanleg	mix	
31	1	998	1	profiel	mix	
32	11	998	1	profiel	mix	
33	10	998	1	profiel	mix	
34	14	12	1	aanleg	mix	
35	14	11	1	aanleg	mix	
36	14	10	1	aanleg	mix	
37	14	6	1	aanleg	mix	
38	14	997	1	aanleg	mix	
39	14	997	1	aanleg	mix	
40	14	2	1	aanleg	mix	
41	14	997	1	aanleg	mix	
42	13	997	1	aanleg	mix	
43	13	6	1	aanleg	natuursteen	
44	12	997	1	aanleg	mix	
45	13	997	1	aanleg	mix	
46	13	997	1	aanleg	mix	
47	13	15	1	aanleg	mix	
48	15	998	1	aanleg	mix	THV waterput
49	16	997	1	aanleg	mix	
50	16	997	1	aanleg	mix	
51	9	0		stort	aardewerk	

Bijlage 3.1 Vondstenlijst

vn	catnr	n	gewicht	materiaal	categorie	baksel	type	vorm	begin	eind	literatuur	opmerkingen
3	1	1	7	aardewerk	Steengoed met oppervlaktebehandeling	-	s2- -	-	1280	1950		ca. 15de eeuw
3	2	1	84	aardewerk	roodbakkend aardewerk	-	r- -	-	1150	1950	Bruijn 1965	inwendig loodglazuur/lobvoeten
4	1	1	2	aardewerk	Zuidlimburgs aardewerk	-	pi- -	-	1050	1375		
5	1	3	16	aardewerk	Handgevormd aardewerk ph/rom	-	-	-	-700	400		
6	1	1	6	aardewerk	Proto-steengoed	-	s5- -	-	1200	1300		
7	1	1	6	aardewerk	Steengoed zonder oppervlaktebehandeling	-	s1- -	-	1300	1550		
8	1	1	3	aardewerk	Vroeg Middeleeuws aardewerk onbekend	-	-	-	400	900		gedraaid/roodbakkend/maar vrij fijn van structuur/
8	2	1	7	aardewerk	blauwgrijs aardewerk	Elmpter waar	bg- -	-	1025	1400		
8	3	1	6	aardewerk	Vroeg Middeleeuws aardewerk onbekend	-	-	-	400	900		gedraaid
10	1	1	31	aardewerk	ruwwandig aardewerk, reducerend en oxiderend	-	rw- -	-	450	750		
10	2	1	25	aardewerk	Zuidlimburgs aardewerk	-	pi- -	-	1050	1375	Bruijn 1965	stukje standring, vrij brak baksel/misschien ruwwandig maar denk het niet
10	3	1	5	aardewerk	grijsbakkend aardewerk	-	g- -	-	1150	1550		
10	4	1	3	aardewerk	indet.	-	-	-				iets handgevormds
11	1	1	13	aardewerk	Mayenaardewerk	-	my- pot-1	pot	750	900		
11	2	1	8	aardewerk	ruwwandig aardewerk, reducerend en oxiderend	-	rw- -	-	450	750		
11	3	1	2	aardewerk	Handgevormd aardewerk ph/rom	-	-	-	-700	400	-	
13	1	1	8	aardewerk	badorfaardewerk	-	ba- pot- wm- -	pot	725	1000		omgeslagen randje/vrij grof baksel/kan ook best wel ZL zijn/randprofiel lijkt echter meer VME
14	1	1	3	aardewerk	Witbakkend Maaslands aardewerk	-	wm- -	-	900	1550		
15	1	1	6	aardewerk	Witbakkend Maaslands aardewerk	-	wm- pot-2	pot	1125	1175	hoge manchetrand	van een manchetrand (afgebroken)
16	1	1	11	aardewerk	Handgevormd aardewerk ph/rom	-	-	-	-700	400	-	
17	1	1	4	aardewerk	Witbakkend Maaslands aardewerk	-	wm- -	-	900	1550		deel van een manchetrand? (pot-2)
18	1	1	12	aardewerk	Mayenaardewerk	-	my- -	-	750	900		standvlak
19	1	1	6	aardewerk	Handgevormd aardewerk ph/rom	-	-	-	-700	400	-	
21	1	1	10	aardewerk	blauwgrijs aardewerk	Elmpter waar	bg- -	-	1025	1400		-
23	1	1	2	aardewerk	Steengoed met oppervlaktebehandeling	-	s2- -	-	1280	1950		met ijzerengobe
23	2	1	5	aardewerk	Steengoed met oppervlaktebehandeling	-	s2- -	-	1280	1950		met reliefversiering van hoofd en-profil
23	3	1	4	aardewerk	Zuidlimburgs aardewerk	-	pi- -	-	1050	1375	Bruijn 1965	

23	4	1	1	aardewerk	Kleipijp	-	-	1600	1900		fragment pijpekop
23	5	1	6	aardewerk	roodbakkend aardewerk	-	r- -	1150	1950		spatglazuur
23	6	7	42	aardewerk	roodbakkend aardewerk	-	r- -	1150	1950		van verschillende exemplaren
27	1	1	3	aardewerk	blauwgrijs aardewerk	Elmpter waar	bg- -	1025	1400		-
28	1	1	2	aardewerk	Zuidlimburgs aardewerk	-	pi- -	1050	1375	Bruijn 1965	met ijzerengobe
28	2			aardewerk	Handgevormd aardewerk ph/rom	-	-	-700	400	-	
29	1	1	13	aardewerk	blauwgrijs aardewerk	Elmpter waar	bg- -	1025	1400		-
29	2	1	3	aardewerk	Zuidlimburgs aardewerk	-	pi- -	1050	1375	Bruijn 1965	
29	3	2	6	aardewerk	Handgevormd aardewerk ph/rom	-	-	-700	400	-	
30	1	2	3	aardewerk	Zuidlimburgs aardewerk	-	pi- -	1050	1375	Bruijn 1965	
30	2	1	2	aardewerk	Steengoed met oppervlaktebehandeling	-	s2- -	1280	1950		
34	1	5	29	aardewerk	Kogelpotaardewerk	-	kp- -	800	1350		Zeer zandig baksel/uitgebogen rand
34	2	1	4	aardewerk	indet.	-	-				kan ook VKL zijn
35	1	1	8	aardewerk	Zuidlimburgs aardewerk	-	pi- -	1050	1375	Bruijn 1965	met radstempelversiering/evt Badorf?
36	1	1	13	aardewerk	ruwwandig aardewerk, reducerend en oxiderend	-	rw- -	450	750		reducerend
37	1	5	24	aardewerk	ruwwandig aardewerk, reducerend en oxiderend	-	rw- -	450	750		oxiderend
38	1	2	10	aardewerk	ruwwandig aardewerk, reducerend en oxiderend	-	rw- -	450	750		oxiderend
38	2	1	5	aardewerk	badorfaardewerk	-	ba- -	725	1000		
38	3	1	5	aardewerk	Mayenaardewerk	-	my- -	750	900		
39	1	1	27	aardewerk	blauwgrijs aardewerk	Elmpter waar	bg- -	1025	1400		
40	1	1	3	aardewerk	Zuidlimburgs aardewerk	-	pi- -	1050	1375	Bruijn 1965	
41	1	1	12	aardewerk	blauwgrijs aardewerk	Elmpter waar	bg- -	1025	1400		met lobjes
42	1	1	19	aardewerk	blauwgrijs aardewerk	Elmpter waar	bg- -	1025	1400		-
47	1	1	3	aardewerk	Kogelpotaardewerk	-	kp- -	800	1350		
48	1	1	12	aardewerk	Zuidlimburgs aardewerk	-	pi- -	1050	1375	Bruijn 1965	met verfversiering
48	2	1	19	aardewerk	ruwwandig aardewerk, reducerend en oxiderend	-	rw- -	450	750		
49	1	1	4	aardewerk	Zuidlimburgs aardewerk	-	pi- -	1050	1375	Bruijn 1965	
50	1	1	21	aardewerk	Handgevormd aardewerk ph/rom	-	-	-700	400	-	
51	1	1	25	aardewerk	Vroeg Middeleeuws aardewerk onbekend	-	-	400	900		reducerend baksel/gedraaid/met twee bandjes in relief

Bijlage 3.2. Determinatietabel aardwerkvondsten.

BIJLAGE 4 ALLESPORENKAART SCHAAL 1:500